

ΑΡΘΡΟ 20 ΠΑΡ. 2 Σ.

Ι. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ (2023-2025)

	ΣτΕ 2267/2024 = 5. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρ. 20 παρ. 2 του Συντ. και 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45), η αιτούσα δεν κλήθηκε πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης να εκθέσει τις απόψεις της σχετικά με την εν γένει επιβολή σε βάρος της υποχρέωσης απόδοσης ποσού επιστροφής (rebate) καθώς και ως προς την ορθότητα και ακρίβεια των στοιχείων που λαμβάνονται υπ' όψιν για τον υπολογισμό. Ο λόγος αυτός, ανεξαρτήτως εάν προβάλλεται λυσιτελώς δεδομένου ότι η αιτούσα δεν προσδιορίζει τους ουσιώδεις ισχυρισμούς που δεν μπόρεσε να προβάλει ενώπιον της Διοικήσεως (βλ. ΟΛΣτΕ 4447/2012), προβάλλεται, σε κάθε περίπτωση, αβασίμως. Διότι, σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξεως δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα, δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2035-2042/2023 και εκεί νμλ)
1.	ΣτΕ 2068/2024 = 14. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των περί του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος, 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45) και 6 της ΕΣΔΑ, δεδομένου ότι πριν την έκδοσή της ο αιτών δεν κλήθηκε σε ακρόαση ενώπιον της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων· αν, δε, είχε κληθεί, θα είχε προβάλει όλους τους λόγους που προβάλλονται με την κρινόμενη αίτηση και, ιδίως, το ανεπίκαιρο επιβολής του επίδικου μέτρου, την ασυνάφεια αυτού προς τα καθήκοντα του Κοσμήτορα, την κακή άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης, λόγω της αντίθετης γνωμοδότησης της Συγκλήτου, καθώς και την παραβίαση των αρχών της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί. Τούτο δε, προεχόντως, διότι, ανεξαρτήτως του ότι ο αιτών είχε παραστεί και εκφράσει τις απόψεις του ενώπιον της Συγκλήτου, η οποία γνωμοδότησε σχετικώς με την επιβολή του επίδικου μέτρου, πάντως όλοι οι ως άνω ισχυρισμοί, οι οποίοι, κατά τον αιτούντα, έπρεπε να έχουν τεθεί ενώπιον του αποφασίζοντος οργάνου, δεν είναι ουσιώδεις, εφόσον, κατά τα ήδη γενόμενα δεκτά, δεν είναι ικανοί να κλονίσουν τη νόμιμη και επαρκή, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης (πρβλ. ΣτΕ 1671/2021).
2.	ΣτΕ 2035/2024 = 7. Επειδή, οι ως άνω διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 του Κ.Δ.Δ. επιβάλλουν, καταρχήν, ως ουσιώδη τύπο της διαδικασίας για την έκδοση δυσμενούς ατομικής διοικητικής πράξης σε βάρος προσώπου την προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου, θεσπίζοντας υποχρέωση της Διοίκησης να τον καλέσει να εκθέσει τις απόψεις του πριν από την έκδοση σε βάρος του της πράξης αυτής (ΣτΕ 1877/2016 7μ., πρβλ. ΣτΕ 239/2012, 1711/2011 7μ., 1713/1994 7μ., 2256/2000).
3.	ΣτΕ 2017/2024 = 10. Επειδή, ο λόγος ακυρώσεως ότι οι επίμαχοι περιορισμοί στις χρήσεις γης ετέθησαν κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας δεδομένου ότι δεν προέκυπταν ούτε από τις γνωμοδοτήσεις του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου ούτε από τις εισηγήσεις των

	αρμοδίων ΔΙΠΕΧΩΣΧ και ΣΥΠΟΘΑ, ώστε να είναι δυνατή η άσκηση ενστάσεων κατ' αυτών, ενώ δεν υπήρξε προηγούμενη ενημέρωση και ακρόαση των αιτούντων κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος εφαρμόζεται προκειμένης της εκδόσεως διοικητικών πράξεων που συναρτώνται με υποκειμενική συμπεριφορά του θιγομένου από αυτές και, πάντως, δεν εφαρμόζεται επί εγκρίσεως και τροποποίησης σχεδίων πόλεως, αφού, στην περίπτωση αυτή, η κρίση περί της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων εκδόσεώς τους διαμορφώνεται με βάση αντικειμενικά δεδομένα (ΣτΕ 2155/2019, 2728/2014 κ.ά.), ενώ, περαιτέρω, η Διοίκηση δεν είχε εν προκειμένω υποχρέωση εκ νέου τηρήσεως των διατυπώσεων δημοσιότητας και γνωστοποίησης του προτεινόμενου προς έγκριση ρυμοτομικού σχεδίου εφόσον η εν λόγω ρύθμιση περί αποκλεισμού ορισμένων από τις επιτρεπόμενες χρήσεις πολεοδομικού κέντρου δεν ήταν ουσιώδης και δεν αποτελούσε βασική τροποποίηση και αλλοίωση του σχεδίου που αρχικά εκτέθηκε και γνωστοποιήθηκε στους ενδιαφερόμενους (πρβλ. ΣτΕ 720/2015, 3304/2007 κ.ά.).
4.	ΣτΕ 1915/2024 = 11. Επειδή, με την προσβαλλόμενη πράξη το Δ.Σ. του καθ' ου ν.π.δ.δ., ενεργώντας στο πλαίσιο της αρχής της ελεύθερης εκλογής των οργάνων διοίκησής του από τα μέλη του, εξέφρασε κυριαρχικώς τη βούληση του Επιμελητηρίου να παύσει τον αιτούντα από τη θέση του Προέδρου, λόγω του ότι αυτός δεν είχε πλέον την εμπιστοσύνη του οργάνου αυτού. Η πράξη δε αυτή, με το ανωτέρω περιεχόμενο, δεν έχρηζε περαιτέρω αιτιολογίας (βλ. ΣτΕ 4653/2015), ούτε απητείτο ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσής της η προηγούμενη κλήση του αιτούντος προκειμένου να εκφράσει τις απόψεις του. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να απορριφθούν οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι ανατιολόγητη και ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος.
5.	ΣτΕ 1846/2024 = 8. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Η ανακλητική πράξη πρέπει κατ' αρχήν να αιτιολογείται επαρκώς ως προς το ότι ο διορισθείς προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την παρανομία της πράξης διορισμού του (βλ. ΣτΕ 1437/2021 7μ., 1094/2014, πρβλ. ΣτΕ 2616/2012 επτ., 2319/2012, 3569/1998, 2429/1992).
6.	ΣτΕ 1785/2024 = ομοίως με ανωτέρω
7.	ΣτΕ 1748/2024 = 3. Επειδή ο εκκαλών προβάλλει, προς θεμελίωση του εννόμου συμφέροντός του για την άσκηση της εφέσεως, ότι η προσβληθείσα υπουργική απόφαση ακυρώθηκε λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας χωρίς να εξεταστούν οι λοιποί προβληθέντες με την αίτηση ακυρώσεως λόγοι περί α) αντιθέσεως των διατάξεων των άρθρων 40 και 41 του ν. 4046/2019, κατ' εφαρμογή των οποίων εξεδόθη η ως άνω απόφαση, προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 3, 5 παρ. 2 εδ. α, 20 παρ. 2, 25 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος, β) παραβάσεως των αρχών του συνταγματικού και διοικητικού δικαίου, γ) των διεθνών συνθηκών, δ) παραβάσεως νόμου και δη του άρθρου 4 του ν. ΔΣΙΓ/1913, του άρθρου

	μόνου του ν. 1524/1918, των άρθρων 14 περ. α και β και 23 περ. α του ΤΝΑ 1856, των άρθρων 14, 32 δις και 33 περ. 3 του ν.δ. 3370/1955, των άρθρων 16, 17, 27 και 34 του ν. 3284/2004, του άρθρου 2 ΑΚ, των άρθρων 171 παρ. 1 και 3, 148 ΚΔΔ, και 438-441, 455, 460, 463 και 464 ΚΠολΔ, και ε) περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου, ως εκ της παραλείψεως της Διοικήσεως να λάβει υπ όψιν κρίσιμο για την έκβαση της ακυρωτικής διαφοράς αποδεικτικό υλικό, και δη δημόσια έγγραφα αποδεικτικά της ιθαγένειας και υπηκοότητας του Στ. Α. και του πατέρα του. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο εκκαλών, καίτοι νικήσας διάδικος κατά την ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου δίκη, ασκεί παραδεκτώς την κρινομένη έφεση, επιζητώντας την βελτίωση του αιτιολογικού της εκκαλουμένης αποφάσεως (ΣτΕ 2042/2022, 1268/2014, πρβλ. 4196/2012). Και τούτο, διότι, κατά τους ισχυρισμούς του, με την απόφαση αυτή δεν εξετάσθηκαν λόγοι ακυρώσεως, οι οποίοι προηγούνται εκείνου, ο οποίος έγινε δεκτός και αναφέρεται στην μη αιτιολόγηση της προσβληθείσης πράξεως (πρβλ. ΣτΕ 1855/2000, 622/2010).
8.	ΣτΕ 1354/2024 = 11. Επειδή, το προσβαλλόμενο πρακτικό (απόφαση) εκδόθηκε κατ' εκτίμηση αντικειμενικών δεδομένων, ανεξάρτητων από υποκειμενική συμπεριφορά του αιτούντος και, ως εκ τούτου, δεν έχουν εν προκειμένω εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999), με τις οποίες κατοχυρώνεται το δικαίωμα ακρόασης του διοικουμένου από τη Διοίκηση πριν από κάθε ενέργεια ή μέτρο σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του (πρβλ. ΣτΕ 2415/2016 σκ. 15, 1607/2015 σκ. 7, 1797/2014 σκ. 12). Συνεπώς, αβασίμως προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο πρακτικό (απόφαση) εκδόθηκε κατά παραβίαση του, κατά την ανωτέρω συνταγματική διάταξη, δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του αιτούντος, ο οποίος δεν κλήθηκε να εκθέσει τις απόψεις του και να αποκρούσει τους «αόριστους, αβάσιμους και μη νόμιμους ισχυρισμούς» που περιλαμβάνονταν στην προαναφερθείσα αίτηση θεραπείας - ένσταση της ανθυποψήφιάς του.
9.	ΣτΕ 719/2024 = 6. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι το δικάσαν δικαστήριο, κατ'εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων περί προηγούμενης ακρόασης (20 παρ.2 του Συντάγματος και 6 παρ.1 του ν.2690/1999 -Α'45), απέρριψε ως αλυσιτελή τον σχετικό λόγο της προσφυγής με την αιτιολογία ότι "οι ισχυρισμοί που θα προέβαλε η προσφεύγουσα αν είχε κληθεί δεν είναι ουσιώδεις, υπό την έννοια ότι θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή στην εκτίμηση των πραγμάτων από τη Διοίκηση (ΣτΕ 689/2016)", διότι οι διατάξεις αυτές, κατά τα προβαλλόμενα, έχουν ερμηνευθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι έχουν την έννοια ότι "δεν απαιτείται πανηγυρική διατύπωση ειδικού και συγκεκριμένου ισχυρισμού περί των ουσιωδών ισχυρισμών που θα είχαν προβληθεί ενώπιον της Διοίκησης" (ΣτΕ 88, 91/2018) και ότι "δεν καθίσταται εκ των υστέρων αλυσιτελής ο οικείος λόγος προσφυγής συνεπεία της κρίσης του εφετείου επί των λόγων περί ουσιαστικών πλημμελειών της καταλογιστικής πράξης, δεδομένου ότι προηγείται η εξέταση των λόγων περί πλημμελειών της διοικητικής διαδικασίας" (ΣτΕ 91/2018). Ο λόγος είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, κατ' άρθρο 53 παρ. 3 του π.δ. 18/1989, όπως ισχύει, διότι με αυτόν, όπως προβάλλεται, δεν τίθεται νομικό ζήτημα, αλλά κατ'ουσίαν ζήτημα υπαγωγής και εκτίμησης εκ μέρους του δικαστηρίου της ουσίας του λυσιτελούς των επικαλούμενων ως ουσιωδών πραγματικών ισχυρισμών στην προσφυγή της αναιρεσείουσας (ΣτΕ 1041/2020 σκ. 7, πρβλ. ΣτΕ 1690/2022 σκ. 9 κ.ά.).

10.	ΣτΕ 718/2024 = 7. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι το δικάσαν δικαστήριο, κατ'εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων περί προηγούμενης ακρόασης (20 παρ.2 του Συντάγματος και 6 παρ.1 του ν.2690/1999 -Α'45), απέρριψε ως αλυσιτελή τον σχετικό λόγο της προσφυγής με την αιτιολογία ότι "οι ισχυρισμοί που θα προέβαλε η προσφεύγουσα αν είχε κληθεί δεν είναι ουσιώδεις, υπό την έννοια ότι θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή στην εκτίμηση των πραγμάτων από τη Διοίκηση (ΣτΕ 689/2016)", διότι οι διατάξεις αυτές, κατά τα προβαλλόμενα, έχουν ερμηνευθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι έχουν την έννοια ότι "δεν απαιτείται πανηγυρική διατύπωση ειδικού και συγκεκριμένου ισχυρισμού περί των ουσιωδών ισχυρισμών που θα είχαν προβληθεί ενώπιον της Διοίκησης" (ΣτΕ 88, 91/2018) και ότι "δεν καθίσταται εκ των υστέρων αλυσιτελής ο οικείος λόγος προσφυγής συνεπεία της κρίσης του εφετείου επί των λόγων περί ουσιαστικών πλημμελειών της καταλογιστικής πράξης, δεδομένου ότι προηγείται η εξέταση των λόγων περί πλημμελειών της διοικητικής διαδικασίας" (ΣτΕ 91/2018). Ο λόγος είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, κατ' άρθρο 53 παρ. 3 του π.δ. 18/1989, όπως ισχύει, διότι με αυτόν, όπως προβάλλεται, δεν τίθεται νομικό ζήτημα, αλλά κατ'ουσίαν ζήτημα υπαγωγής και εκτίμησης εκ μέρους του δικαστηρίου της ουσίας του λυσιτελούς των επικαλούμενων ως ουσιωδών πραγματικών ισχυρισμών στην προσφυγή της αναιρεσείουσας (ΣτΕ 1041/2020 σκ. 7, πρβλ. ΣτΕ 1690/2022 σκ. 9 κ.ά.).
11.	ΣτΕ 653/2024 = Περαιτέρω, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι και οι ισχυρισμοί των αιτούντων, με τους οποίους προβάλλεται ότι υφίσταται έλλειμμα δικαστικής προστασίας των ενδιαφερομένων και ότι παραβιάζονται οι διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1-2 του Συντάγματος και η αρχή του κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 Συντ.), λόγω της αδιαφάνειας της ταξινομικής ψήφου, της αδυναμίας ελέγχου των εκλογικών αποτελεσμάτων εκ μέρους του Οργάνου Διενέργειας Εκλογών και κάθε ενδιαφερομένου και της ουσιαστικής αδυναμίας άσκησης ένστασης. Και τούτο διότι, όπως προκύπτει από τις ανωτέρω διατάξεις της προσβαλλόμενης απόφασης, στο πρακτικό καταμέτρησης ψήφων και στο τελικό πρακτικό εκλογής καταγράφονται, με ευθύνη της Κεντρικής Εφορευτικής Επιτροπής, όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διακρίβωση και επαλήθευση των αποτελεσμάτων από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο, μεταξύ δε άλλων αναγράφονται ο εκλεγμένος και ο αποκλεισθείς υποψήφιος ανά γύρο καταμέτρησης [πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 519/2015 σκ. 19].
12.	ΣτΕ 616/2024 = 14. Επειδή, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. ΣτΕ 1551/2022, 609, 1854/ 2021, 1168/2017 κ.ά.), η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, με τις οποίες κατοχυρώνεται και ρυθμίζεται η άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, δεν έχουν έδαφος εφαρμογής σε περιπτώσεις διοικητικών πράξεων οι οποίες εκδίδονται βάσει αντικειμενικών προϋποθέσεων, ασυνδέτως προς οποιαδήποτε υποκειμενική συμπεριφορά του προσώπου, του οποίου τα συμφέροντα θίγουν. Περαιτέρω, για το λυσιτελές της προβολής από τον διοικούμενο λόγου ακυρώσεως περί μη τηρήσεως του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης πριν την έκδοση της δυσμενούς γι' αυτόν πράξεως απαιτείται και παράλληλη αναφορά των ισχυρισμών που αυτός θα προέβαλε ενώπιον της Διοικήσεως, αν είχε κληθεί (ΣτΕ 609/2021, 1168/2017, 4447/ 2012 Ολ. κ.ά.). Εν προκειμένω, η έκδοση της ήδη προσβαλλομένης πράξεως με την οποία ανακλήθηκε η 7924/28.4.2017 απόφαση του Δημάρχου Λευκάδας περί προσλήψεως της αιτούσας σε θέση δικηγόρου στον Δήμο, δεν ερείδεται σε υποκειμενική συμπεριφορά της, αλλά σε στοιχεία αντικειμενικά, ήτοι στην υποχρέωση συμμορφώσεως του καθ'

	ου Δήμου προς την 2062/2019 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.
13.	ΣτΕ 391/2024 = 5. ... Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, ερμηνευομένων σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 103 παρ. 4 του Συντάγματος, συνάγεται ότι ναι μεν τα οικεία υγειονομικά όργανα είναι αρμόδια να αποφαινούνται σχετικά με τη φύση της νόσου του υπαλλήλου ως ιάσιμης ή μη και, βάσει των δεδομένων αυτών, να κρίνουν εξ αντικειμένου περί της κατ' αρχήν καταλληλότητας από απόψεως υγείας για την παραμονή του στην υπηρεσία, στο Υπηρεσιακό όμως Συμβούλιο ανήκει περαιτέρω η αρμοδιότητα της κρίσης για τη δυνατότητα ή μη απρόσκοπτης για την δημόσια υπηρεσία συνέχισης εκτέλεσης των καθηκόντων του υπαλλήλου ή άλλων παρεμφερών καθηκόντων, που προσιδιάζουν στην θέση που αυτός κατέχει, κατ' εκτίμηση ειδικότερα και όλων των λοιπών τυχόν συντρεχόντων δεδομένων, δηλαδή της φύσης και των ιδιαίτερων συνθηκών της εκτελούμενης από αυτόν εργασίας (ΣτΕ 137/2014 , 4192/2012 , 2052/2010 , 3276/2009 , 2785/1999 , 747/1998 , 102/1985 επτ.). Εξ άλλου, το Υπηρεσιακό Συμβούλιο, προκειμένου να διαμορφώσει την κρίση του, οφείλει, κατ' επιταγή του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και λόγω της φύσης του προβλεπόμενου μέτρου, να καλεί προηγουμένως σε ακρόαση τον ενδιαφερόμενο για να διατυπώσει τις απόψεις του και να υποβάλει τα τυχόν κρίσιμα κατ' αυτόν στοιχεία, στην αντίθετη δε περίπτωση παραβιάζεται ουσιώδης τύπος της διαδικασίας (ΣτΕ 137/2014 , 4192/2012 , 3276/1999 , 102/1985 επτ.).
14.	ΣτΕ 287, 286, 284, 283, 282, 278/2024 = 6. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι δεν προηγήθηκε της έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης κλήση προς ακρόαση της αιτούσας, κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Ο λόγος αυτός είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξης δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (ΣτΕ 1569/2023). Εξάλλου, ο υπολογισμός του ένδικου ποσού «επιστροφής» γίνεται επί τη βάσει των προαναφερθέντων αντικειμενικών δεδομένων, τα οποία βρίσκονται στη διάθεση των αρμοδίων υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται να καλούνται οι βαρυνόμενες φαρμακευτικές επιχειρήσεις να παράσχουν στοιχεία ή εξηγήσεις πριν από την έκδοση των σχετικών καταλογιστικών πράξεων (ΣτΕ 1571/2023 , 1649/2022 , 2120-1/2021 , 1045/2019).
15.	ΣτΕ 206/2024 = 6. ... Πράγματι δε η αιτούσα απολογήθηκε ενώπιον του εισηγητή κατά την ανωτέρω ημερομηνία, απαντώντας μάλιστα καταφατικά στην ερώτηση περί του αν είχε λάβει γνώση του κατηγορητηρίου και των εγγράφων που αναφέρονται στην από 4.10.2017 κλήση (βλ. τα πρακτικά της προφορικής απολογίας της αιτούσας) και, ακολούθως, κατέθεσε το από 10.11.2017 υπόμνημά της. Συνεπώς, τα προβαλλόμενα με το δικόγραφο προσθέτων λόγων ότι, κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας δεν κοινοποιήθηκε στην αιτούσα κατηγορητήριο ούτε ασκήθηκε πειθαρχική αγωγή, όπως επιβάλλεται από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και την αρχή του κράτους δικαίου, είναι αβάσιμα και πρέπει να απορριφθούν.
16.	ΣτΕ 157/2024 = 10. Επειδή, με το δικόγραφο της υπό κρίση αιτήσεως και το νομοτύπως υποβληθέν μετά τη συζήτηση από 17.1.2022 υπόμνημα προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι ακυρωτέες, διότι, κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου

	6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45), δεν κλήθηκε η εταιρεία να εκθέσει τις απόψεις της και να προσκομίσει σχετικά στοιχεία πριν την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης του Αντιπεριφερειάρχη Πειραιά περί διακοπής λειτουργίας της, ενώ ουδέποτε έλαβε γνώση του περιεχομένου της σχετικής εισηγήσεως της Υπηρεσίας. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα στην σκέψη 8, η λειτουργία της αιτούσας επιχείρησης τελούσε υπό την επιφύλαξη της τήρησης των σχετικών ΠΠΔ, στις οποίες περιλαμβάνεται και ο επίμαχος όρος για την ύπαρξη άδειας διάθεσης υγρών αποβλήτων (περ. Ε2-2 της προαναφερθείσας κυα Αριθμ. Φ.15/4187/266/11.4.2012), μετά δε από τη διαπίστωση της μη τήρησης του όρου αυτού κατά την επιθεώρηση της 16.11.2018 και πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης του Αντιπεριφερειάρχη Πειραιά ενημερώθηκε σχετικώς η αιτούσα [βλ. έγγραφα υπ' αριθμ. πρωτ. 12033/Φ14 ΑΙΡ 783/10.12.2018 και 1066/Φ14 ΑΙΡ 783/1.2.2019, στα οποία είχε επισημανθεί, μεταξύ άλλων, ότι η παράβαση του επίμαχου όρου των ΠΠΔ συνεπάγεται τη διακοπή λειτουργίας της], ενώ δόθηκε στην αιτούσα η δυνατότητα, με τις απαντήσεις της επί των εγγράφων αυτών, να εκθέσει τις επί του θέματος απόψεις της, όπως και έπραξε με την από 15.2.2019 επιστολή της προς την αδειοδοτούσα αρχή. Επίσης, όπως προκύπτει από το προοίμιο της προσβαλλόμενης αποφάσεως του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Πειραιά, για την έκδοσή της λήφθηκαν υπόψη όλα τα υποβληθέντα από την αιτούσα έγγραφα και στοιχεία. Συνεπώς, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, τούτο δε ανεξαρτήτως του ότι η αιτούσα δεν αναφέρει, ως όφειλε για το λυσιτελές προβολής του, τους ισχυρισμούς που θα είχε προβάλει κατά την προηγούμενη ακρόασή της (βλ. ΣτΕ 171/2021, 2148/2020, 1258/2018).
17.	ΣτΕ 2386, 2385/2023 = 12. Επειδή, εξάλλου, προβάλλεται ότι η εκκαλουμένη απόφαση εσφαλμένα απέρριψε λόγο ακυρώσεως περί παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που έχει ταχθεί για την έκδοση της απόφασης περί κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δασικής έκτασης και συγκεκριμένα, περί παραβίασης του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης (άρ. 20 παρ. 2 του Συντάγματος). Συγκεκριμένα, προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η κρίση του εφετείου περί του ότι καλύφθηκε ο εν λόγω τύπος με την επίδοση πρόσκλησης του Δασάρχη Πάρνηθας προς τον νόμιμο εκπρόσωπο της εταιρείας στις 21.6.2013 για την κατεδάφιση της επίδικης κατασκευής πριν την έναρξη ισχύος του άρθρου 67Α του ν. 998/1979 (στις 8.8.2014), με την αιτιολογία ότι ο τύπος αυτός προβλεπόταν και από την διάταξη του άρθρου 114 παρ. 3 του ν. 1892/1990 που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο της επίδοσης και η οποία είχε ταυτόσημο περιεχόμενο με αυτό της παρ. 3 του άρθρου 67Α του ν. 998/1979, που ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσης της διοικητικής πράξης. Αντιθέτως, κατά τα προβαλλόμενα, πριν την έκδοση της απόφασης κατεδάφισης θα έπρεπε να έχει λάβει χώρα νέα κλήση σε ακρόαση βάσει του νεότερου νομοθετικού καθεστώτος. Σχετικά με το ζήτημα αυτό της υποχρεωτικής προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου υπό την ισχύ του ν. 4280/ 2014, με τον οποία τροποποιήθηκε η ανωτέρω διάταξη του ν. 998/1979, προβάλλεται ότι δεν υπάρχει νομολογία του ΣτΕ, άλλως ότι οι κρίσεις της εκκαλουμένης είναι αντίθετες στην 4447/2012 απόφαση της ΟλομΣτΕ. 13. Επειδή, όπως έχει κριθεί, το περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου 67Α του ν. 998/1979 (Α' 289), που προστέθηκε με το άρθρο 40 του ν. 4280/2014 (Α' 159), είναι σχεδόν πανομοιότυπο με αυτή του άρθρου 114 του ν. 1892/1990 (Α' 101), που καταργήθηκε με το άρθρο 53 παρ. 1 περ. ια του ν. 4280/2014, με εξαίρεση τον χρόνο προηγούμενης κλήτευσης που από 2 μέρες ορίζεται ήδη σε 5 μέρες (βλ. 634/2022, 1725/2019). Περαιτέρω, νομίμως εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 114 του ν. 1892/1990 ως προς τις ενέργειες της Διοίκησης που πραγματοποιήθηκαν

	στο διάστημα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4280/ 2014 στις 8.8.2014 (βλ. ΣτΕ 634/2022, σκ. 8), όπως, εν προκειμένω, ως προς την κλήση για κατεδάφιση. Εξάλλου, κατά τα παγίως κριθέντα, υπό την ισχύ του ν. 1892/1990, η πρόσκληση προς απομάκρυνση της κατασκευής, η οποία αποσκοπεί στην παροχή δυνατότητας στον ενδιαφερόμενο να εκθέσει τις επί του θέματος απόψεις του ενώπιον της διοίκησης, καλύπτει τον τύπο της προηγούμενης ακρόασης, κατά το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του ΚΔΔ (ν. 2690/ 1999, Α' 45) [βλ. ΣτΕ 4464/2010 7μ., 1772/2017, 1546/2017, 4845/2012 κ.ά.]. Με αυτά τα δεδομένα, σχετικά με τα νομικά ζητήματα που τίθενται με τον εξεταζόμενο λόγο έφεσης υπάρχει νομολογία, η οποία είναι σύμφωνη με την κρίση της εκκαλουμένης απόφασης
18.	ΣτΕ 2361/2023 = 29. Επειδή, ακολουθώντας, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος που κατοχυρώνει το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, διότι με τις διατάξεις της προβλέπεται η δυνατότητα υποβολής απόψεων εκ μέρους του υποχρέου αναφορικά μόνο με τον προσδιορισμό του ύψους της οφειλής και τους - περιοριστικά αναφερόμενους στο άρθρο 4 της προσβαλλομένης - λόγους εξαίρεσης, και όχι σχετικά με τη μη ύπαρξη οφειλής για άλλους νόμιμους λόγους. Συναφώς, με τον προβαλλόμενο ως τρίτο λόγο ακυρώσεως, ο αιτών ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αντίκειται στην αρχή της ισότητας, διότι με αυτή προβλέπεται η δυνατότητα υποβολής απόψεων εκ μέρους μόνο του υποχρέου που αμφισβητεί τον προσδιορισμό του ύψους της οφειλής και προβάλλει τους λόγους εξαίρεσης του άρθρου 4 της προσβαλλομένης, και όχι εκείνου που αμφισβητεί την ύπαρξη της οφειλής για άλλους νόμιμους λόγους. 30. Επειδή, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, η άσκηση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στον διοικούμενο, τον οποίον αφορά η δυσμενής διοικητική πράξη, να προβάλλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς ενώπιον του αρμοδίου διοικητικού οργάνου, ούτως ώστε να επηρεάσει τη λήψη από το όργανο αυτό της σχετικής απόφασης ύστερα από διαφορετική εμφάνιση ή εκτίμηση του πραγματικού υλικού, και τούτο, ανεξαρτήτως του αν παρέχεται στον διοικούμενο αυτόν η δυνατότητα να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή κατά της διοικητικής πράξης (ΣτΕ 4447/2012 Ολομ.). Περαιτέρω, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45), δεν επιβάλλεται η κατά τις διατάξεις αυτές προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου, όταν το σε βάρος του διοικητικό μέτρο δεν συνδέεται κατά νόμο με υποκειμενική του συμπεριφορά αλλά λαμβάνεται βάσει αντικειμενικών δεδομένων (βλ., μεταξύ άλλων, ΣτΕ 1685/2013 Ολομ., 647/2021, 1505/2010, 4254/2009, 2968/2007, 3245/1984, 2594/1977).
19.	ΣτΕ 2101, 2085/2023 = 10. Κατά τους ειδικότερους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, η 7820/9.7.2002 επιστολή συντάχθηκε και απεστάλη κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 1 του ν.δ. 688/1948, 9 παρ. 7 της 6016/1110/4.8.1948 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Τουρισμού Γενικού Κανονισμού Λειτουργίας του αναιρεσιβλήτου, 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45) και των αρχών της χρηστής διοίκησης και της καλής πίστης, η πράξη του δε αυτή συνδεόταν αιτιωδώς με τη μη υπογραφή της ως άνω σύμβασης, την οποία ο Α. Διβάνης, ενόψει του θεσμικού του ρόλου, κατάφερε να ματαιώσει.

	Περαιτέρω, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας από το γεγονός ότι δεν κλήθηκε η αναιρεσείουσα από τον προαναφερόμενο Πρόεδρο του αναιρεσιβλήτου να εκφράσει τις απόψεις της πριν από την αποστολή των επίμαχων επιστολών, διότι η περιγραφόμενη στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συμπεριφορά αυτού δεν οδήγησε σε έκδοση δυσμενών για την αναιρεσείουσα εκτελεστών διοικητικών πράξεων (πρβλ. Σ.τ.Ε. 807/2011 7μ., 2180/2013 7μ.).
20.	ΣτΕ 1792/2023 = 8. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Ενόψει των ανωτέρω, η λήψη του διοικητικού μέτρου της ανάκλησης διορισμού του υπαλλήλου που προκάλεσε δολίως την παρανομία του διορισμού του δεν αντίκειται καταρχήν στις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1, 20 παρ. 1 και 2 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 και 8 της ΕΣΔΑ (βλ. ΣτΕ 2759, 2760/2022, 2763, 2766, 2775-7/2022 7μ.).
21.	ΣτΕ 1763/2023 = 33. Επειδή, όπως έχει κριθεί, η συνταγματική διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 2690/1999 (Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις, Α' 45), με τις οποίες κατοχυρώνεται και ρυθμίζεται η άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, δεν έχουν έδαφος εφαρμογής σε περιπτώσεις δυσμενών διοικητικών πράξεων, οι οποίες εκδίδονται βάσει αντικειμενικών προϋποθέσεων, ασυνδέτως προς οποιαδήποτε υποκειμενική συμπεριφορά του προσώπου, του οποίου τα συμφέροντα θίγουν (ΣτΕ 609/2021 σκ. 11, 1168/2017 σκ. 14).
22.	ΣτΕ 1749/2023 = Εξάλλου, η δόλια συμπεριφορά του τού στερεί, καταρχήν, την προσδοκία για διατήρηση της θέσης του. Κάμψη των ανωτέρω θα ήταν δυνατόν να υπάρξει σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου η παρέλευση ιδιαιτέρως μακρού χρόνου από τον διορισμό σε συνδυασμό με τις λοιπές περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, όπως οι ιδιάζουσες συνθήκες της προσωπικής και υπηρεσιακής κατάστασης του υπαλλήλου, θα καθιστούσαν την ανάκληση αντίθετη στην αρχή της αναλογικότητας, υπό το φως της οποίας πρέπει να ερμηνεύεται και η πιο πάνω διάταξη. Στην περίπτωση αυτή, η Διοίκηση δύναται, εκτιμώντας τις εξαιρετικές περιστάσεις, είτε να μην ανακαλέσει τον διορισμό είτε να τον ανακαλέσει για το μέλλον (ex nunc). Περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίστηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου για ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).

23.	ΣτΕ 1742/2023 = Σε κάθε περίπτωση, όπως προκύπτει από τη νομοθετική κατάσταση της ειδικής διοικητικής διαδικασίας η οποία καταλήγει είτε στη μεταφορά της εγκατάστασης ή στην τεχνική της ανασυγκρότηση είτε, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, στη διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης, και υπό το πρίσμα των διατάξεων του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, ο ενδιαφερόμενος φορέας έχει τη δυνατότητα, εντός της προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της διαπιστωτικής πράξης, όχι μόνο να υποβάλει τα απαιτούμενα κατά το άρθρο 11 της Υ.Α. 483/35/Φ.15/17.1.2012 δικαιολογητικά για την έκδοση της απόφασης χορήγησης προθεσμίας για τεχνική ανασυγκρότηση ή προθεσμίας προς μεταφορά της μονάδος, αλλά και να διατυπώσει τις απόψεις του σε σχέση με τη συμβατότητα της λειτουργίας της επιχείρησής του προς τις διατάξεις των άρθρων 17-40 του ν. 3982/2011 και των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτών, αποτρέποντας, με τον τρόπο αυτόν, τη δυσμενή, για τα συμφέροντά του, διακοπή της παραγωγικής του δραστηριότητας.
24.	ΣτΕ 1741/2023 = 8. Επειδή, με το 834/29.12.2020 δικόγραφο προσθέτων λόγων προβάλλεται ότι παραβιάστηκε το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του ν. 2690/1999 (ΚΔΔ-Α' 45), διότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε, χωρίς να κλητευθεί προηγουμένως η αιτούσα, ενώ υπήρχε εκκρεμοδικία ως προς τη νομιμότητα της διαπιστωτικής πράξης και ενώ η διοίκηση διέθετε διακριτική ευχέρεια ως προς την δέουσα να επιβληθεί κύρωση (πρόστιμο 1.000 έως 75.000 ευρώ ή διακοπή λειτουργίας, μερική ή ολική).
25.	ΣτΕ 1740, 1739/2023 = 12. Επειδή, προβάλλεται παραβίαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 του ν. 2690/1999 τα οποία κατοχυρώνουν το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης, διότι α) η αιτούσα ουδέποτε εκλήθη σε ακρόαση πριν από την έκδοση της δυσμενούς γι' αυτήν Φ14632/οικ. 803/6.3.2020 πράξης του Αντιπεριφερειάρχη της ΠΕ Μεσσηνίας, β) ουδέποτε, μέχρι την έκδοση της ως άνω προσβαλλόμενης πράξης, της κοινοποιήθηκαν τα αποτελέσματα της από 12.2.2020 αυτοψίας, η οποία, μάλιστα, γ) βασίστηκε σε εσφαλμένη μεθοδολογία και στην οποία έχουν εμφολωθεί διαδικαστικές πλημμέλειες, σφάλματα τα οποία θα είχε προβάλει η αιτούσα αν είχε κληθεί προς ακρόαση.
26.	ΣτΕ 1641, 1640/2023 = 9. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίστηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
27.	ΣτΕ 1639/2023 = 8. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται

	στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
28.	ΣτΕ 1571, 1570, 1569, 1568/2023 = 8. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας δεν προηγήθηκε της έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης κλήση προς ακρόαση της αιτούσας, κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Ο λόγος αυτός είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξης δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (βλ. ΣτΕ 1505/2010 επτ., 609/2021 , 1123/2018 , 1168/2017 , 3145/2015 κ.ά.). Εξ άλλου, ο υπολογισμός του ένδικου ποσού «επιστροφής» γίνεται επί τη βάσει των προαναφερθέντων αντικειμενικών δεδομένων, τα οποία βρίσκονται στη διάθεση των αρμοδίων υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται να καλούνται οι βαρυνόμενες φαρμακευτικές επιχειρήσεις να παράσχουν στοιχεία ή εξηγήσεις πριν από την έκδοση των σχετικών καταλογιστικών πράξεων (βλ. ΣτΕ 1045/2019 , 2120-1/2021).
29.	ΣτΕ 1308/2023 = 8. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Α' 45), η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
30.	ΣτΕ 1307/2023 = 11. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Περαιτέρω, με την απόφαση αυτή τέθηκαν in abstracto κριτήρια για τον προσδιορισμό του ποσού της καταβλητέας σύνταξης. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι το ποσό αυτό: α) δεν μπορεί να ισούται με το ποσό που θα ελάμβανε ο υπάλληλος εάν είχε νομίμως συσταθεί η υπαλληλική του σχέση, β) πρέπει, πάντως, να τελεί σε κάποια αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας και γ) δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το κατώτερο όριο σύνταξης κατ' άρθρο 55 παρ. 5 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Ενόψει των ανωτέρω, η λήψη του διοικητικού μέτρου της ανάκλησης διορισμού του υπαλλήλου που προκάλεσε δολίως την παρανομία του διορισμού του δεν αντίκειται καταρχήν στις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1, 20 παρ.

	1 και 2 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 και 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), η οποία κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256) και μεταγλωττίστηκε - αποδόθηκε στη δημοτική γλώσσα με το π.δ. 76/2022 (Α' 205), (βλ. ΣτΕ 2777/2022 7μ., καθώς και ΣτΕ 2766 , 2775/2022 7μ., 346 , 350/2023 7μ.).
31.	ΣτΕ 1304/2023 = 11. Επειδή, προβάλλεται, περαιτέρω, ότι, κατά παραβίαση του κατά τα άρθρα 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45) δικαιωμάτων της σε προηγούμενη ακρόαση, η προσφεύγουσα δεν έλαβε γνώση στοιχείων του πειθαρχικού φακέλου, ώστε να μπορέσει να υπερασπιστεί τον εαυτό της, ενώ και το αίτημα αναβολής που υπέβαλε -για τον λόγο αυτόν- ενώπιον του Α' Κοινού Πειθαρχικού Συμβουλίου απερρίφθη, κατά παράβαση του δικαιώματός της σε δίκαιη δίκη. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος κατά το πρώτο σκέλος του διότι, λόγω του ειδικού χαρακτήρα των ρυθμίσεων των άρθρων 134 και 135 του Υπαλληλικού Κώδικα που εκτέθηκαν στην ένατη σκέψη, σχετικά με την υποχρέωση προηγούμενης νόμιμης και εμπρόθεσμης κλήσης σε απολογία του υπαλλήλου σε βάρος του οποίου έχει κινηθεί πειθαρχική διαδικασία και με το δικαίωμα του διωκόμενου υπαλλήλου να λάβει γνώση του φακέλου της πειθαρχικής υποθέσεως και να ζητήσει εύλογη προθεσμία για την υποβολή εγγράφων στοιχείων, οι σχετικές με την προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου γενικές διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 6 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δεν έχουν εφαρμογή στην πειθαρχική δίκη (ΣτΕ 990/2022 σκ. 8, 654/2021 σκ. 6, 1930/2018 σκ. 11, 3009/2017 σκ. 7, 3351/2015 σκ. 7, 1795/2012 σκ. 9, 807/2011 7μ. σκ. 11). Ο ειδικότερος δε ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι απερρίφθη το αίτημά της για αναβολή που είχε υποβάλει ενώπιον του Α' Κοινού Πειθαρχικού Συμβουλίου του Υπουργείου Οικονομικών ερείδεται επί εσφαλμένης προϋποθέσεως διότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, αίτημα αναβολής είχε υποβληθεί μόνον ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Ζ' Πειθαρχικού Συμβουλίου που εξέδωσε την αρχική 17/2011 απόφαση, μετά δε την αναπομπή της υποθέσεως από το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο κατόπιν της αποδοχής της ενστάσεώς της, η προσφεύγουσα δεν επανέφερε νέο αίτημα αναβολής ώστε να κριθεί κατά τη συνεδρίαση κατά την οποία ελήφθη η προσβαλλόμενη απόφαση του Α' Κοινού Πειθαρχικού Συμβουλίου.
32.	ΣτΕ 1138/2023 = 10. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
33.	ΣτΕ 924/2023 = 6. Επειδή, το δικαίωμα ακρόασης του ενδιαφερομένου πριν από την έκδοση δυσμενούς διοικητικής πράξης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και στο άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45), αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στον διοικούμενο, τον οποίο αφορά η δυσμενής διοικητική πράξη, να προβάλλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς ενώπιον του αρμοδίου διοικητικού οργάνου, ούτως ώστε να επηρεάσει τη λήψη από το όργανο αυτό της σχετικής απόφασης, ύστερα από

	διαφορετική εμφάνιση ή εκτίμηση του πραγματικού υλικού (βλ. ΣτΕ 2095/2022, 567/2020, 3511-3513/2017, 1620-1625/2017 επταμ., 4447/2012 Ολομ.). 7. Επειδή, με την ένδικη προσφυγή προβλήθηκε από τον αναιρεσείοντα ότι η επίδικη καταλογιστική πράξη ήταν νομικά πλημμελής και ακυρωτέα, της πλημμέλειας συνισταμένης στην παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που επιβάλλει το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος (προσχηματική κλήση σε ακρόαση), καθώς και στην εν γένει παραβίαση του νομικού πλαισίου που διέπει την έκδοση υπηρεσιακού σημειώματος ελέγχου κατ' άρθρο 36 παρ. 7 του Κ.Β.Σ. Και τούτο διότι, όπως υποστήριξε, από την αντιπαραβολή των ημερομηνιών κατά τις οποίες συντάχθηκαν το υπηρεσιακό σημείωμα ελέγχου (3.3.2010), το έγγραφο κλήσης σε ακρόαση (3.3.2010) -που του επιδόθηκε στις 10.3.2010 -και η έκθεση ελέγχου (23.3.2010), προέκυπτε ότι κατά τον χρόνο που κλήθηκε σε ακρόαση δεν είχε ακόμη συνταχθεί η έκθεση ελέγχου, με συνέπεια οι επιγραμματικές διαπιστώσεις που αναφέρονταν στο οικείο υπηρεσιακό σημείωμα ελέγχου, στο οποίο παρέπεμπε η κλήση προς ακρόαση, να μη παράσχουν καμία πληροφορία περί της επεξεργασίας και των συλλογισμών του ελέγχου, βάσει των οποίων (ο έλεγχος) ήχθη ακολούθως στα επίδικα συμπεράσματα και εν τέλει στην καταλογισθείσα παράβαση και να μη του έχει δοθεί η δυνατότητα αντίκρουσης των αποδοθεισών παραβάσεων. 8. Επειδή με τον τρίτο λόγο της κρινόμενης αίτησης προβάλλεται ότι, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, δέχθηκε η αναιρεσιβαλλομένη ότι τηρήθηκε η προηγούμενη ακρόαση η οποία έλαβε χώρα πριν από τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Ειδικότερα, υποστηρίζεται ότι ερμηνεία κατά την οποία η κλήση σε ακρόαση (πρέπει και αρκεί να) γίνεται οποτεδήποτε πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης (έστω δηλαδή και την ίδια ημέρα σε ώρα πρότερη αυτής) θα οδηγούσε σε καταστρατήγηση της εν λόγω συνταγματικής διάταξης. Τέλος προβάλλεται ότι εσφαλμένως κρίθηκε αφενός μεν ότι η κλήση σε ακρόαση πρέπει να γίνεται πριν από τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου, καθώς "είναι προδήλως πρόωρη, αφού ο έλεγχος δεν έχει ακόμη σαφή εικόνα περί τις διαπιστωθείσες παραβάσεις", αφετέρου δε ότι το σημείωμα του άρθρου 36 παρ. 7 του ΚΒΣ ταυτίζεται με την προηγούμενη ακρόαση.
34.	ΣτΕ 918/2023 = Συνεπώς, ο προσφεύγων δεν στερήθηκε της δυνατότητας να υπερασπιστεί την υπόθεσή του επαρκώς και να εκθέσει τις απόψεις του, κατά τρόπο ώστε να μην γεννάται ζήτημα στέρησης του δικαιώματος υπεράσπισής του (πρβλ. ΣτΕ 1402/2018), απορριπτομένων ως αβάσιμων των προβαλλόμενων περί παραβάσεως του δικαιώματός του σε προηγούμενη ακρόαση καθώς και του τεκμηρίου της αθωότητας λόγω μη κλήσης αυτού σε εξέταση. Και τούτο ανεξαρτήτως του ότι, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 990/2022, 1930/2018, 3009/2017, 3351/2015, 1795/2012), η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, παράβαση της οποίας επικαλείται ο προσφεύγων, δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω, λόγω του ειδικού χαρακτήρα των ρυθμίσεων των άρθρων 134 και 135 του Υ.Κ.
35.	ΣτΕ 742/2023 = 9. Επειδή, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 27 παρ. 2 εδ. β' του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, στην περίπτωση υπαλλήλου ο οποίος όχι μόνο διορίστηκε παρανόμως αλλά επιπλέον ήταν ο ίδιος που προκάλεσε δολίως ή υποβοήθησε την παρανομία, η πράξη διορισμού του ανακαλείται και μετά την παρέλευση της διετούς προθεσμίας εντός της οποίας ανακαλούνται, καταρχήν, οι παράνομοι διορισμοί. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται, πριν από την έκδοση της ανακλητικής του διορισμού

	πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Η ανακλητική πράξη πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς ως προς το ότι ο διορισθείς προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την παρανομία της πράξης διορισμού του (βλ. ΣτΕ 1437/2021 7μ., 1094/2014, πρβλ. ΣτΕ 2616/2012 7μ., 2319/2012, 3569/1998, 2429/1992). Η αιτιολογία αυτή μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου.
36.	ΣτΕ 631/2023 = 9. Επειδή, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 27 παρ. 2 εδ. β' του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, στην περίπτωση υπαλλήλου ο οποίος όχι μόνο διορίστηκε παρανόμως αλλά επιπλέον ήταν ο ίδιος που προκάλεσε δολίως ή υποβοήθησε την παρανομία, η πράξη διορισμού του ανακαλείται και μετά την παρέλευση της διετούς προθεσμίας εντός της οποίας ανακαλούνται, καταρχήν, οι παράνομοι διορισμοί. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται, πριν από την έκδοση της ανακλητικής του διορισμού πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Η ανακλητική πράξη πρέπει καταρχήν να αιτιολογείται επαρκώς ως προς το ότι ο διορισθείς προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την παρανομία της πράξης διορισμού του (βλ. ΣτΕ 1437/2021 7μ., 1094/2014, πρβλ. ΣτΕ 2616/2012 7μ., 2319/2012, 3569/1998, 2429/1992). Η αιτιολογία αυτή μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου.
37.	ΣτΕ 630/2023 = 11. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι κατά παράβαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος, ο αιτών δεν κλήθηκε προσηκόντως να εκθέσει τις απόψεις του σχετικά με τα πειθαρχικά παραπτώματα που του αποδόθηκαν με την πειθαρχική δίωξη («κανονική δίωξη») πριν από την άσκησή της· αναφέρει δε τις απόψεις που θα είχε προβάλει αν είχε κληθεί. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος δεν συνάγεται υποχρέωση της Διοίκησης να καλέσει τον διοικούμενο να εκθέσει τις απόψεις του πριν από την έκδοση μη εκτελεστής πράξης (βλ. ΣτΕ 2267/1982), όπως είναι η επίδικη δίωξη (βλ. ΣτΕ 595/2019, σκ. 5, 3385/2017, σκ. 1-2, 1530/1992, σκ. 5). Εξάλλου, ούτε από άλλη διάταξη προβλέπεται τέτοια υποχρέωση της Διοίκησης.
38.	ΣτΕ 354/2023 = 7. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίσθηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
39.	ΣτΕ 350, 346/2023 = 10. Επειδή, περαιτέρω, η ανάκληση διορισμού σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη αποτελεί διοικητικό μέτρο, η επιβολή του οποίου υπαγορεύεται από τους προαναφερθέντες επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εφόσον η ανακλητική πράξη εκδίδεται

	μετά την πάροδο διετίας από τη δημοσίευση της πράξης του διορισμού βάσει υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στο ότι αυτός προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την πλάνη της Διοίκησης σε σχέση με την επιλογή του στη θέση που διορίστηκε, απαιτείται, πριν από την έκδοση της πράξης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005).
40.	ΣτΕ 242/2023 = 15. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας δεν προηγήθηκε της έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης κλήση προς ακρόαση της αιτούσας, κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Ο λόγος αυτός είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξης δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (βλ. ΣτΕ 1505/2010 επτ., 609/2021 , 1123/2018 , 1168/2017 , 3145/2015 κ.ά.). Εξ άλλου, ο υπολογισμός του ένδικου ποσού «επιστροφής» γίνεται επί τη βάσει των προαναφερθέντων αντικειμενικών δεδομένων, τα οποία βρίσκονται στη διάθεση των αρμοδίων υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται να καλούνται οι βαρυνόμενες φαρμακευτικές επιχειρήσεις να παράσχουν στοιχεία ή εξηγήσεις πριν από την έκδοση των σχετικών καταλογιστικών πράξεων (βλ. ΣτΕ 1045/2019 , 2120/2021).
41.	ΣτΕ 240, 237, 236, 234/2023 = 15. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας δεν προηγήθηκε της έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης κλήση προς ακρόαση της αιτούσας, κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Ο λόγος αυτός είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, στις οποίες η έκδοση της διοικητικής πράξης δεν συναρτάται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικουμένου, αλλά στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (βλ. ΣτΕ 1505/2010 επτ., 609/2021 , 1123/2018 , 1168/2017 , 3145/2015 κ.ά.). Εξ άλλου, ο υπολογισμός του ένδικου ποσού «επιστροφής» γίνεται επί τη βάσει των προαναφερθέντων αντικειμενικών δεδομένων, τα οποία βρίσκονται στη διάθεση των αρμοδίων υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται να καλούνται οι βαρυνόμενες φαρμακευτικές επιχειρήσεις να παράσχουν στοιχεία ή εξηγήσεις πριν από την έκδοση των σχετικών καταλογιστικών πράξεων (βλ. ΣτΕ 1045/2019 , 2120/2021).
42.	ΣτΕ 203/2023 = 13 Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ακύρωσης προβάλλεται ότι κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας οι αιτούντες δεν προσκλήθηκαν ποτέ να παραστούν κατά την εκδίκαση των τεσσάρων (4) ενστάσεων τους κατά της πράξης εφαρμογής και να προβούν σε απόδειξη των ισχυρισμών μας και ανταπόδειξη κατά της πράξης εφαρμογής. Όπως, όμως, προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 5, 6 του ν. 1337/1983, σχετικά με την εφαρμογή της πολεοδομικής μελέτης, όπως αντικαταστάθηκαν με την παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 2242/1994, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 9 παρ. 1 του από 16.8.1985 π.δ/τος, σε συνδυασμό με την εκδοθείσα κατ'εξουσιοδότηση της παρ. 6 του άρθρου 12 του ν. 1337/1983, απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ 79881/3445/ 6.12.1984 σχετικά με τον καθορισμό του χρόνου, του τρόπου δημοσιότητας της πρόσκλησης για την υποβολή δηλώσεων ιδιοκτησίας, του περιεχομένου αυτών, των προθεσμιών υποβολής και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας, δεν προβλέπεται κλήση για

	παράσταση ενώπιον των αρμοδίων οργάνων όσων υπέβαλαν ενστάσεις κατά της πράξης εφαρμογής (πρβλ. ΣτΕ 969/2006 σκ. 9), δεδομένου ότι όλοι οι ισχυρισμοί τους πρέπει να περιλαμβάνονται στην ένσταση. Συνεπώς, ο προβαλλόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
43.	ΣτΕ 170/2023 = 10. Επειδή, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 27 παρ. 2 εδ. β' του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, στην περίπτωση υπαλλήλου ο οποίος όχι μόνο διορίστηκε παρανόμως αλλά επιπλέον ήταν ο ίδιος που προκάλεσε δολίως ή υποβοήθησε την παρανομία, η πράξη διορισμού του ανακαλείται και μετά την παρέλευση της διετούς προθεσμίας εντός της οποίας ανακαλούνται, καταρχήν, οι παράνομοι διορισμοί. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται, πριν από την έκδοση της ανακλητικής του διορισμού πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/ 1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η προηγούμενη κλήση του υπαλλήλου σε ακρόαση (βλ. ΣτΕ 2739-2742/2005). Η ανακλητική πράξη πρέπει καταρχήν να αιτιολογείται επαρκώς ως προς το ότι ο διορισθείς προκάλεσε ή υποβοήθησε δολίως την παρανομία της πράξης διορισμού του (βλ. ΣτΕ 1437/2021 7μ., 1094/2014, πρβλ. ΣτΕ 2616/2012 7μ., 2319/2012, 3569/1998, 2429/1992). Η αιτιολογία αυτή μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου. 13. Επειδή, με την αίτηση ακυρώσεως προβλήθηκε ότι κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45) ο εκκαλών κλήθηκε μεν από τον Δήμο Λαμιέων με το 18674/28.2.2014 έγγραφο του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Διοικητικών Υπηρεσιών να εκθέσει τις απόψεις του στις 4.3.2014, πλην αυτός υπέβαλε την 19073/4.3.2014 αίτηση, με την οποία ζήτησε να του δοθεί εύλογη παράταση, ο δε ανωτέρω προϊστάμενος ανέγραψε επ' αυτής ότι «γίνεται δεκτό το αίτημα για χορήγηση ολιγοήμερης προθεσμίας» και ενημέρωσε προφορικά τον εκκαλούμενο ότι θα λάβει νέα ειδοποίηση· τέτοια ειδοποίηση ουδέποτε έλαβε χώρα και η πράξη ανάκλησης του διορισμού του εκκαλούντος εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως αυτός να δυνηθεί να εκθέσει τις απόψεις του. 15. Επειδή, με την έφεση προβάλλεται ότι το Διοικητικό Εφετείο εσφαλμένα ερμήνευσε τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας· με τον τρόπο αυτό η εκκαλούμενη απόφαση έρχεται σε αντίθεση με την αμετάκλητη 9467/2000 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Ο λόγος είναι απορριπτέος, εν πάση περιπτώσει, ως απαράδεκτος, σύμφωνα με διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 58 του π.δ. 18/1989, όπως ερμηνεύθηκε στην ένατη σκέψη, διότι, ο εκκαλών δεν προσκόμισε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών την οποία επικαλείται είναι ανέκκλητη.
44.	ΣτΕ 40, 39/2023 = 13. Επειδή, οι διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του κυρωθέντος με τον ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δεν κατοχυρώνουν την αυτοπρόσωπη παράσταση, σε κάθε περίπτωση, των ενδιαφερομένων ενώπιον των αρμοδίων ατομικών ή συλλογικών οργάνων, κατά τις συνεδριάσεις στις οποίες διατυπώνονται οι οικείες γνωμοδοτήσεις ή λαμβάνονται οι τελικές αποφάσεις των εν λόγω οργάνων, και την προφορική ανάπτυξη των ισχυρισμών τους ενώπιον των οργάνων αυτών (ΣτΕ 3744/2009, 3768/2003). Εν προκειμένω, όπως εκτέθηκε, η 6305/3595/12.6.2009 πράξη της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας, στην οποία

παρατίθενται εκτενώς οι λόγοι που θεμελιώνουν, κατά τη Διοίκηση, την μη τήρηση κρίσιμων όρων της απόφασης υπαγωγής της επίμαχης επένδυσης στις διατάξεις του ν. 1892/1990, κοινοποιήθηκε στην αιτούσα προκειμένου να εκφράσει τις απόψεις της· προς αντίκρουση των διαλαμβανομένων στην ανωτέρω πράξη, η αιτούσα κατέθεσε στην αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας υπόμνημα, προβάλλοντας τους ισχυρισμούς της· όπως προκύπτει εξ άλλου από το 86/8.7.2009 πρακτικό συνεδρίασης της γνωμοδοτικής επιτροπής, από την επιτροπή ελήφθησαν υπόψη, εξετάσθηκαν και απορρίφθηκαν αιτιολογημένα οι προβληθέντες ισχυρισμοί, η εισήγηση δε της υπηρεσίας προς την επιτροπή επαναλαμβάνει όσα εκτίθενται στην προαναφερθείσα 6305/3595/12.6.2009 πράξη. Επομένως, τηρήθηκε η προβλεπόμενη στο άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας υποχρέωση της προηγούμενης κλήσης σε ακρόαση, ο δε περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

1. **ΟΛ ΕΛΣυν 803, 791, 790, 789, 788, 787/2025** = Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 22 παρ. 4 του Οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου (π.δ. 774/1980, Α' 189, βλ. και άρθρο 38 παρ. 4 του ν. 4129/2013 «Κώδικας Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο», Α' 52), θεσπίζεται υποχρέωση του αρμόδιου για τον καταλογισμό οργάνου του Ελεγκτικού Συνεδρίου να παραχωρήσει στον υπόλογο την ευχέρεια της προηγούμενης ακρόασης, πριν από την έκδοση της δυσμενούς γι' αυτόν πράξης του καταλογισμού. Έτσι, σε περίπτωση διαπίστωσης ελλείμματος («ελλείψεων»), ο υπόλογος καλείται, μέσω της έκδοσης σχετικού φύλλου μεταβολών και ελλείψεων (ΦΜΕ), πριν από την έκδοση της οικείας καταλογιστικής πράξης, να προβεί στην αναπλήρωσή του [βλ. και άρθρο 56 παρ. 2 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο ν. 2362/1995 (περί Δημοσίου Λογιστικού)].
2. **ΟΛ ΕΛΣυν 556/2025 = 11.** Με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία «[τ]ο δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο, που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του», καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ο σεβασμός του εν λόγω δικαιώματος προϋποθέτει: (α) ότι ο διοικούμενος γνωρίζει επαρκώς τα νομικά και πραγματικά δεδομένα, στα οποία στηρίζεται η σε βάρος του απειλή επιβολής του δυσμενούς διοικητικού μέτρου, (β) ότι παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να προβάλει τις αντιρρήσεις του ως προς το μέτρο που επαπειλείται να ληφθεί σε βάρος του και (γ) ότι η διοικητική αρχή ενώπιον της οποίας ασκήθηκε το δικαίωμα ακρόασης αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της εν όψει των προβληθέντων από τον διοικούμενο ισχυρισμών. Κατά συνέπεια, αν η διοίκηση παραβιάσει την ως άνω υποχρέωση και προβεί στην έκδοση της καταλογιστικής πράξης πριν κοινοποιηθεί σχετική πρόσκληση στον υποψήφιο για καταλογισμό για να εκφέρει τις απόψεις του ή πριν ικανοποιηθεί σχετικό αίτημα του τελευταίου για πλήρη ενημέρωσή του σχετικά με τα ζητήματα που τον βαρύνουν, τότε η καταλογιστική πράξη που εκδόθηκε σε βάρος του είναι ακυρωτέα λόγω

	παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης (ΕλΣυν Ολ. 1731/2010, 1614/2011, 3853/2014, 740, 741, 1389/2018, 1882/2019, 201/2021).
3.	ΟΛ ΕλΣυν 1720/2024 = 17. Με τον τρίτο πρόσθετο λόγο αναίρεσης προβάλλεται ότι, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και 7 της ΥΑ 14053/ΕΥΣ 1749/27.3.2008, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι δεν παραβιάσθηκε το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης του Δήμου Μαραθώνα, υπολαμβάνοντας ότι για το λυσιτελές της προβολής του σχετικού λόγου έπρεπε να έχει γίνει επίκληση στην έφεση των ισχυρισμών που ο οικονομικός φορέας θα προέβαλε στη Διοίκηση εάν είχε κληθεί να ασκήσει το σχετικό δικαίωμα. Τούτο, διότι η παράλειψη όλων των προηγούμενων της επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης σταδίων της διαδικασίας είναι τόσο ουσιώδης, που θα μπορούσε αυτοτελώς να οδηγήσει στην αποδοχή του οικείου λόγου έφεσης και κατά συνέπεια παρέλκει η απόδειξη της λυσιτέλειας του προβληθέντος λόγου, καθόσον χωρίς τη διενέργεια των απαιτούμενων διαδικαστικών πράξεων για την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης και την πρόσβαση στον φάκελο δεν μπορεί να ασκηθεί λυσιτελώς το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης. (δ) Εν προκειμένω και επειδή στο εθνικό δίκαιο δεν υφίσταται ειδική διαδικασία (προδικασία) άσκησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης πριν από την έκδοση της απόφασης, με την οποία ανακαλείται η πράξη ένταξης, η ΕΕΤΑΑ ΑΕ, κατ' εφαρμογή της επιταγής του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>,
4.	ΟΛ ΕλΣυν 1497/2024 = 10. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> [βλ. και άρθρο 6 του ν. 2690/1999 (Α' 45), με το άρθρο πρώτο του οποίου κυρώθηκε ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας], καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ειδικότερα, όσον αφορά στη διαδικασία καταλογισμού, σε περίπτωση διαπίστωσης από το αρμόδιο όργανο της ύπαρξης ελλείμματος, ο τύπος της προηγούμενης ακρόασης πληρούται, όταν ο διοικούμενος/υπόλογος καλείται πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης να αναπληρώσει το ποσό του ελλείμματος, οπότε μπορεί να λάβει γνώση όλων των εγγράφων του φακέλου και να διατυπώσει τις απόψεις του επί των διαπιστώσεων του διενεργηθέντος ελέγχου, επιδιώκοντας την αποτροπή έκδοσης της καταλογιστικής πράξης. Εάν η Διοίκηση παραβιάσει την ως άνω υποχρέωση και προβεί στην έκδοση της καταλογιστικής πράξης πριν παρασχεθεί στον καθ' ου ο καταλογισμός πραγματική δυνατότητα άμυνας, τότε η οικεία πράξη καταλογισμού καθίσταται ακυρωτέα (ΕλΣυν Ολ. 177/2022, 207/2021, 1882/2019, 1389/2018). 11. Με τον δεύτερο κατά τη σειρά του αναιρετηρίου λόγο αναίρεσης προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> το δικάσαν Τμήμα απέρριψε τον προβληθέντα ενώπιόν του λόγο έφεσης περί παραβίασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, λόγω μη τήρησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης της αναιρεσείουσας, διότι ουδέποτε κλήθηκε αυτή να αναπληρώσει το διαπιστωθέν έλλειμμα των 537.232,13 ευρώ πριν από τη διενέργεια της επίμαχης εγγραφής. Ούτε, άλλωστε, τέθηκε υπόψη της το ηλεκτρονικό αρχείο εξυπηρετούμενων παροχών του ΔΕΔΔΗΕ, στο οποίο στηρίχθηκε η εγγραφή αυτή. Συναφώς, προβάλλεται ότι ο

	σχετικός ισχυρισμός της, περί μη αποστολής σε αυτήν του εν λόγω αρχείου, μη νομίμως απορρίφθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη, με την αιτιολογία ότι η αναιρεσείουσα δεν ανέφερε τι επιπλέον θα μπορούσε να προβάλει λυσιτελώς, αν είχε λάβει το ανωτέρω αρχείο, που θα απέτρεπε τον καταλογισμό. Τούτο, διότι το Τμήμα δεν έλαβε υπόψη τον ουσιώδη ισχυρισμό που είχε προβάλλει με την 213597/22.10.2012 αναφορά της, σύμφωνα με τον οποίο μη νομίμως η εγγραφή στον χρηματικό κατάλογο βασίσθηκε στο ως άνω ηλεκτρονικό αρχείο και όχι στις εκκαθαριστικές καταστάσεις της αναιρεσείουσας, άλλως, για τον λόγο αυτό, η αναιρεσιβαλλομένη προέβη σε παραμόρφωση του περιεχομένου αποδεικτικού εγγράφου, γεγονός που ιδρύει, σύμφωνα με το άρθρο 170 περ. ζ' του ν. 4700/2020, αυτοτελή λόγο αναίρεσης. 13. Ενόψει των ανωτέρω, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> και 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη ότι τηρήθηκε ο ουσιώδης τύπος του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης της αναιρεσείουσας πριν από τη διενέργεια της 972/2011.2012 εγγραφής στον χρηματικό κατάλογο του Δήμου, καθόσον από την υποβολή (και το κατά τα ανωτέρω περιγραφόμενο στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση περιεχόμενο) της 213597/22.10.2012 αναφοράς της και της μεταγενέστερης 1080/5.11.2012 δήλωσης εκχώρησης ισόποσης απαίτησής της στην Τράπεζα Πειραιώς προς εξόφληση οφειλής ποσού 1.679.060,47 ευρώ, προκύπτει ότι η αναιρεσείουσα γνώριζε επαρκώς την ακριβή αιτία και το ποσό του ελλείμματος που της αποδόθηκε και, με την ως άνω αναφορά της, προέβαλε τις απόψεις της τόσο ως προς την ύπαρξη, όσο και ως προς το ύψος του ελλείμματος. Εξάλλου, με την ένδικη αίτηση αναίρεσης ουδεμία αναφορά γίνεται στους ισχυρισμούς που η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι εμποδίσθηκε να προβάλλει, ούτε υποστηρίζεται ότι ζητήθηκε από αυτήν πρόσβαση σε ειδικότερα στοιχεία του σχηματισθέντος φακέλου ή επιπρόσθετη προθεσμία για να εκθέσει τις απόψεις της και η Διοίκηση αρνήθηκε να της παράσχει (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1019/2022, σκ. 19).
5.	ΟΛ ΕλΣυν 1467/2024 = 12. Με τον δεύτερο λόγο της ένδικης αίτησης προβάλλεται, περαιτέρω, ότι με την προσβαλλόμενη απόφασή του και κατά το μέρος αυτής, με το οποίο απέρριψε ως αβάσιμο τον προβληθέντα ενώπιόν του από τον ήδη αναιρεσείοντα (τότε εκκαλούντα) ισχυρισμό περί παραβίασης κατά την έκδοση της εκκληθείσας 433/2011 απόφασης της Ε.Ε.Π.Κ.Σ. του δικαιώματός του της προηγούμενης ακρόασης, το δικάσαν Τμήμα έσφαλε κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>. 13. Ο προαναφερόμενος λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι, όπως ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, η εκκληθείσα απόφαση της Ε.Ε.Π.Κ.Σ. εκδόθηκε κατόπιν ασκηθείσας από τον ίδιο ενστάσεως, στο πλαίσιο της οποίας είχε την ευχέρεια να εκθέσει τις απόψεις του, επί τη βάση των προσκομισθέντων από τον ίδιο στοιχείων και εγγράφων για την επανεξέταση της συνταξιοδοτικής του υπόθεσης, με αποτέλεσμα να μην είναι απαιτητή η τήρηση του τύπου της προηγούμενης ακρόασης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1974/2021).
6.	ΟΛ ΕλΣυν 1460/2024 = 9. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> [βλ. και άρθρο 6 του ν. 2690/1999 (Α' 45), με το άρθρο πρώτο του οποίου κυρώθηκε ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας], καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ειδικότερα, όσον αφορά στη διαδικασία καταλογισμού, σε περίπτωση διαπίστωσης από το αρμόδιο όργανο της ύπαρξης ελλείμματος, ο τύπος της προηγούμενης ακρόασης πληρούται, όταν ο διοικούμενος/υπόλογος καλείται πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης να αναπληρώσει το ποσό του ελλείμματος, οπότε μπορεί να

λάβει γνώση όλων των εγγράφων του φακέλου και να διατυπώσει τις απόψεις του επί των διαπιστώσεων του διενεργηθέντος ελέγχου, επιδιώκοντας την αποτροπή έκδοσης της καταλογιστικής πράξης. Εάν η Διοίκηση παραβιάσει την ως άνω υποχρέωση και προβεί στην έκδοση της καταλογιστικής πράξης πριν παρασχεθεί στον καθ' ου ο καταλογισμός πραγματική δυνατότητα άμυνας, τότε η οικεία πράξη καταλογισμού καθίσταται ακυρωτέα (ΕλΣυν Ολ. 177/2022, 207/2021, 1882/2019, 1389/2018). Πλημμέλειες κατά τη διαδικασία τήρησης του εν λόγω τύπου επιδρούν στο κύρος του επιγενόμενου καταλογισμού, εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων της εκάστοτε υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς τα δικαιώματα άμυνας του καθ' ου ο καταλογισμός, υπό την έννοια ότι τον περιήγαγαν σε κατάσταση αντικειμενικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να διαφοροποιήσουν την κρίση του καταλογίζοντος οργάνου (ΕλΣυν Ολ. 207/2021, 747/2020, 1882/2019). Για το λυσιτελές της προβολής λόγου έφεσης περί μη τήρησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, απαιτείται αναφορά των ισχυρισμών που ο διοικούμενος θα προέβαλε ενώπιον της Διοίκησης, εάν είχε κληθεί, και οι οποίοι είναι ουσιώδεις, υπό την έννοια ότι θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης καταλογισμού και να οδηγήσουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα (ΕλΣυν Ολ. 1019/2022, 207/2021, 1882/2019, 2927/2015, 4328/2014, 2325/2012).

10. Α. Με τον δεύτερο κατά τη σειρά του αναιρετηρίου λόγο αναίρεσης προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και με πλημμελή αιτιολογία το δικάσαν Τμήμα απέρριψε τον προβληθέντα ενώπιόν του λόγο έφεσης περί παραβίασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, λόγω μη τήρησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης της αναιρεσείουσας, διότι ουδέποτε κλήθηκε αυτή να αναπληρώσει το διαπιστωθέν έλλειμα των 530.515,67 ευρώ πριν από τη διενέργεια της επίμαχης εγγραφής, ούτε, άλλωστε, τέθηκε υπόψη της το ηλεκτρονικό αρχείο εξυπηρετούμενων παροχών του ΔΕΔΔΗΕ, στο οποίο στηρίχθηκε η εγγραφή αυτή. Συναφώς, προβάλλεται ότι ο σχετικός ισχυρισμός της, περί μη αποστολής σε αυτήν του εν λόγω αρχείου, μη νομίμως απορρίφθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη, με την αιτιολογία ότι η αναιρεσείουσα δεν ανέφερε τι επιπλέον θα μπορούσε να προβάλει λυσιτελώς, αν είχε λάβει το ανωτέρω αρχείο, που θα απέτρεπε τον καταλογισμό. Τούτο, διότι το Τμήμα δεν έλαβε υπόψη τον ουσιώδη ισχυρισμό που είχε προβάλλει με την 213617/22.10.2012 αναφορά της, σύμφωνα με τον οποίο μη νομίμως η εγγραφή στον χρηματικό κατάλογο βασίσθηκε στο ως άνω ηλεκτρονικό αρχείο και όχι στις εκκαθαριστικές καταστάσεις της αναιρεσείουσας, άλλως, για τον λόγο αυτό, η αναιρεσιβαλλομένη προέβη σε παραμόρφωση του περιεχομένου αποδεικτικού εγγράφου, γεγονός που ιδρύει, σύμφωνα με το άρθρο 170 περ. ζ' του ν. 4700/2020, αυτοτελή λόγο αναίρεσης.

7. **ΟΛ ΕλΣυν 1206/2024 = 41.** Από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος επιβάλλεται η προηγούμενη κλήση σε ακρόαση του προσώπου εις βάρος του οποίου πρόκειται να εκδοθεί καταλογιστική πράξη, όταν ο καταλογισμός ερείδεται σε στοιχεία άμεσα συνδεδεμένα με την υποκειμενική συμπεριφορά του και εξαρτάται από τον βαθμό της υπαιτιότητάς του. Δεν απαιτείται επομένως ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας για την έκδοση των πράξεων αυτών η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης του καταλογιζομένου και δεν συντρέχει παραβίαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος λόγω παράλειψής της, όταν οι καταλογιστικές αυτές πράξεις εκδίδονται βάσει αντικειμενικών αποκλειστικά στοιχείων, ανεξάρτητων από την υποκειμενική συμπεριφορά του καθ' ου ο καταλογισμός, και κατά δεσμία αρμοδιότητα του καταλογίζοντος οργάνου (ΕλΣυν Ολ. 287/2017, σκ. 16).

	44. Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, το δικάσαν Τμήμα δεν έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, διότι, όπως έγινε ήδη δεκτό (σκ. 16), η επίμαχη καταλογιστική πράξη εκδόθηκε κατά δεσμία αρμοδιότητα και στηρίχθηκε σε αντικειμενικά δεδομένα, καθώς συνιστά απόρροια της ανάκλησης του διορισμού της αναιρεσείουσας λόγω παραποιημένου δικαιολογητικού του διορισμού της, ενώ το ύψος του ποσού του καταλογισμού προσδιορίσθηκε με βάση τα στοιχεία του Γραφείου Μισθοδοσίας του Νοσοκομείου ως προς τις καταβληθείσες σε αυτήν αποδοχές, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται εν προκειμένω η τήρηση του τύπου της προηγούμενης ακρόασης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1974/2021 σκ. 23-24, 287/2017, σκ. 22). Ειδικότερα, στον βαθμό που η καταλογιστική πράξη ήταν αυτόθροη συνέπεια της ανάκλησης του διορισμού της αναιρεσείουσας, η δε διάταξη, κατ' εφαρμογή της οποίας αυτή εκδόθηκε (άρθρο 33 παρ. 2 περ. β' του ν. 2362/1995), δεν κατέλειπε περιθώριο εκτίμησης στο καταλογίζον όργανο να προσδιορίσει το κατάλληλο, κατά την κρίση του, ύψος του προς καταλογισμό ποσού, η ανάπτυξη των απόψεών της θα ήταν αλυσιτελής, αφού, ενόψει των ως άνω ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης, δεν θα μπορούσε να αποτρέψει την έκδοση της εν λόγω πράξης ή να επηρεάσει το περιεχόμενο αυτής και, ως εκ τούτου, να οδηγήσει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 549/2023, σκ. 7-8, 768/2021, σκ. 40, 1024/2019, σκ. 29, 1882/2019, σκ. 9). Ενόψει αυτών, ο σχετικός λόγος αναίρεσης τυγχάνει, σε κάθε περίπτωση, απορριπτέος ως αβάσιμος.
8.	ΟΛ ΕλΣυν 705/2024 = 27. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, σύμφωνα με την οποία «[τ]ο δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο, που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του», καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ο σεβασμός του εν λόγω δικαιώματος προϋποθέτει: (α) ότι ο διοικούμενος γνωρίζει επαρκώς τα νομικά και πραγματικά δεδομένα, στα οποία στηρίζεται η σε βάρος του απειλή επιβολής του δυσμενούς διοικητικού μέτρου, (β) ότι παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να προβάλει τις αντιρρήσεις του ως προς το μέτρο που επαπειλείται να ληφθεί σε βάρος του και (γ) ότι η διοικητική αρχή ενώπιον της οποίας ασκήθηκε το δικαίωμα ακρόασης αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της εν όψει των προβληθέντων από τον διοικούμενο ισχυρισμών. Κατά συνέπεια, αν η διοίκηση παραβιάσει την ως άνω υποχρέωση και προβεί στην έκδοση της καταλογιστικής πράξης πριν κοινοποιηθεί σχετική πρόσκληση στον υποψήφιο για καταλογισμό για να εκφέρει τις απόψεις του ή πριν ικανοποιηθεί σχετικό αίτημα του τελευταίου για πλήρη ενημέρωσή του σχετικά με τα ζητήματα που τον βαρύνουν, τότε η καταλογιστική πράξη που εκδόθηκε σε βάρος του είναι ακυρωτέα λόγω παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης (ΕλΣυν Ολ. 1731/2010, 1614/2011, 3853/2014, 740, 741, 1389/2018, 1882/2019, 201/2021). 29. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ο λόγος έφεσης, με τον οποίο ο αναιρεσείων προέβαλε στην κατ' έφεση δίκη ότι, κατά παράβαση του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, δεν κλήθηκε να υποβάλει τις απόψεις του πριν από την έκδοση της καταλογιστικής απόφασης σε βάρος του και ότι ουδέποτε του γνωστοποιήθηκαν τα έγγραφα που αναφέρονται στην πράξη αυτή και ελήφθησαν υπόψη για την έκδοσή της προκειμένου να παράσχει λυσιτελώς τις αναγκαίες εξηγήσεις, απορρίφθηκε ως αβάσιμος. Τούτο δε, με την αιτιολογία ότι η καταλογιστική αυτή απόφαση στηρίχθηκε στην αντικειμενική διαπίστωση από την αρμόδια υπηρεσία της αχρεώστητης καταβολής στον αναιρεσείοντα

	αποδοχών που υπερέβαιναν το καθοριζόμενο στον νόμο ανώτατο όριο αυτών και ως εκ τούτου δεν ήταν επιβεβλημένη κατ' άρθρο <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> η κλήση του προς ακρόαση, ενώ σε κάθε περίπτωση πριν από την έκδοση της καταλογιστικής απόφασης κοινοποιήθηκαν σε αυτόν με συστημένη επιστολή το ΔΥ5α/Γ.Π.οικ.31032/17.3.2011 και το β3γ/ΕΜΠ.226/24.1.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικού του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με τα οποία κλήθηκε να επιστρέψει το αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό. 30. Με βάση τις ανωτέρω παραδοχές της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ο τέταρτος και πέμπτος λόγος της κρινόμενης αίτησης, σύμφωνα με τους οποίους το δικάσαν Τμήμα κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> δέχθηκε ότι δεν ήταν υποχρεωτική η τήρηση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης του αναιρεσείοντος πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης σε βάρος του είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι. Τούτο διότι ο επίμαχος καταλογισμός εκδόθηκε βάσει αντικειμενικών δεδομένων ανεξάρτητων από την υποκειμενική συμπεριφορά του και ως εκ τούτου, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγηθείσα σκέψη 28, η διοίκηση δεν είχε υποχρέωση να τον καλέσει να εκθέσει τις απόψεις του πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης σε βάρος του ούτε να τον ενημερώσει για τα έγγραφα και στοιχεία του διοικητικού φακέλου του ελέγχου που έλαβε χώρα πριν από τον καταλογισμό του.
9.	ΟΛ ΕΛΣυν 379/2024 = 21. Περαιτέρω, η κατά τα ανωτέρω κλήση του ελεγχόμενου προς υποβολή αντιρρήσεων συνιστά υλοποίηση του συνταγματικού δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, σύμφωνα με το άρθρο <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>. Ειδικότερα, το δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στον ελεγχόμενο, τον οποίο αφορά η δυσμενής διοικητική πράξη, να προβάλλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς ενώπιον του αρμοδίου οργάνου, ούτως ώστε να επηρεάσει τη λήψη από το όργανο αυτό της σχετικής απόφασης, ύστερα από διαφορετική παρουσίαση ή εκτίμηση του πραγματικού υλικού. Συνεπώς, το ως άνω δικαίωμα συνδέεται με την εκτίμηση και αξιολόγηση ζητημάτων πραγματικού, που είναι ουσιώδη για τη νόμιμη έκδοση ορισμένης διοικητικής πράξης. Σε περίπτωση δε που το επίμαχο πραγματικό αφορά στην τέλεση διοικητικής παράβασης, η οποία αποτελεί έρεισμα για την έκδοση σε βάρος του ίδιου προσώπου πράξεων με διαφορετικό ρυθμιστικό περιεχόμενο, το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης παρέχεται, κατ' αρχήν, άπαξ σε σχέση με τα οικεία ζητήματα πραγματικού. Συνεπώς, εφόσον έχει τηρηθεί ο τύπος της προηγούμενης ακρόασης στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης από τη Διοίκηση ορισμένης δυσμενούς διοικητικής πράξης, η οποία στηρίζεται (και) στην τέλεση από τον ελεγχόμενο διοικητικής παράβασης, δεν απαιτείται να του δοθεί εκ νέου η δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις του για τη διάπραξη της παράβασης, πριν από την έκδοση σε βάρος του άλλης πράξης, η νομιμότητα της οποίας προϋποθέτει τη διαπίστωση της ίδιας παράβασης (πρβλ. ΣτΕ 1620/2017).
10.	ΟΛ ΕΛΣυν 1321/2023 = 12. Από τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, σε συνδυασμό με το άρθρο 22 παρ. 4 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο Οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου (π.δ. 774/1980, Α' 189), που ορίζει ότι «Δια τας κατά την επεξεργασίαν των λογαριασμών διαπιστουμένης ελλείψεως ή γεννωμένης αμφιβολίας συντάσσεται φύλλον μεταβολών και ελλείψεων αποστελλόμενον αρμοδίως διά την αναπλήρωσιν των διαπιστουμένων ελλείψεων και παροχήν των απαιτούμενων πληροφοριών κ.λπ., τασσομένης προς τούτο προθεσμίας ουχί ανωτέρας των 15 ημερών, ήτις δύναται να παραταθή επί εύλογον χρόνον», θεσπίζεται υποχρέωση του αρμόδιου για τον

	καταλογισμό οργάνου του Ελεγκτικού Συνεδρίου να παραχωρήσει στον υπόλογο την ευχέρεια της προηγούμενης ακρόασης, πριν από την έκδοση της δυσμενούς γι' αυτόν πράξης του καταλογισμού. Έτσι, σε περίπτωση διαπίστωσης ελλείμματος («ελλείψεων»), ο υπόλογος καλείται, μέσω της έκδοσης σχετικού φύλλου μεταβολών και ελλείψεων (ΦΜΕ), πριν από την έκδοση της οικείας καταλογιστικής πράξης, να προβεί στην αναπλήρωσή του [βλ. και άρθρο 56 παρ. 2 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο ν. 2362/1995 (περί Δημοσίου Λογιστικού)].
11.	ΟΛ ΕΛΣυν 891/2023 = 5. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> και του άρθρου 6 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999) θεσπίζεται η υποχρέωση της Διοίκησης να παρέχει στο προς καταλογισμό πρόσωπο την ευχέρεια να ασκήσει το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασής του πριν από την έκδοση της δυσμενούς γι' αυτόν διοικητικής πράξης του καταλογισμού. Η πρόσκληση για την άσκηση του ανωτέρω ατομικού δικαιώματος δεν απαιτείται να περιβληθεί ορισμένο πανηγυρικό τύπο. Αρκεί η με κάθε δυνατό τρόπο παροχή στον ενδιαφερόμενο της ευχέρειας να αμυνθεί επί των διαπιστώσεων και πορισμάτων του διοικητικού οργάνου και να προβάλει τις απόψεις και τους ισχυρισμούς του. Όταν πρόκειται δε για την έκδοση καταλογιστικής πράξης λόγω διαπιστωθέντος ελλείμματος, ο ανωτέρω τύπος της προηγούμενης ακρόασης πληρούται εφόσον, προ της εκδόσεώς της, ο υπόλογος ή ο μετ' αυτού «συνευθυνόμενος» καλείται στο πλαίσιο των ρυθμίσεων του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 2362/1995, να αναπληρώσει το συγκεκριμένο έλλειμμα και, λαμβάνοντας γνώση όλων των εγγράφων του φακέλου, να προβάλει εξαντλητικά τις απόψεις του τόσο για την ύπαρξη όσο και για το ύψος του ελλείμματος, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο κρίσιμο έγγραφο ή διαπίστωση, στην οποία έχει καταλήξει ο Επιθεωρητής, χωρίς να απαιτείται, για την πλήρωση του ανωτέρω δικαιώματος ακρόασης, να υπάρχει στο σώμα της απόφασης καταλογισμού η ρητή απόρριψη με ειδική αιτιολογία των απόψεων του υπολόγου ή «συνευθυνομένου» που περιήλθαν στον αρμόδιο οικονομικό επιθεωρητή και λήφθηκαν υπόψη από αυτόν πριν από την έκδοση της οικείας καταλογιστικής απόφασης (ΕΛΣυν ΟΛ. 1456/2008, 1716/2009, 462/2010, 1034/2011, 740/2018).
12.	ΟΛ ΕΛΣυν 549/2023 = 5. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> , σύμφωνα με την οποία «[τ]ο δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο, που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του», καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ο σεβασμός του εν λόγω δικαιώματος προϋποθέτει: (α) ότι ο διοικούμενος γνωρίζει επαρκώς τα νομικά και πραγματικά δεδομένα, στα οποία στηρίζεται η σε βάρος του απειλή επιβολής του δυσμενούς διοικητικού μέτρου, (β) ότι παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να προβάλει τις αντιρρήσεις του ως προς το μέτρο που επαπειλείται να ληφθεί σε βάρος του και (γ) ότι η διοικητική αρχή ενώπιον της οποίας ασκήθηκε το δικαίωμα ακρόασης αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της εν όψει των προβληθέντων από τον διοικούμενο ισχυρισμών. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι η διοίκηση οφείλει, πριν λάβει εις βάρος διοικουμένου δυσμενές μέτρο όπως ο καταλογισμός, να τον ενημερώνει προσηκόντως παρέχοντας σ' αυτόν δυνατότητα πρόσβασης στον φάκελο της υπόθεσής του, έτσι ώστε να δύναται ο τελευταίος να ασκήσει λυσιτελώς το δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση και συνακόλουθα τα δικαιώματα άμυνας αυτού.
13.	ΟΛ ΕΛΣυν 549/2023 = 5. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> , σύμφωνα με την οποία «[τ]ο δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο, που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων

του», καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ο σεβασμός του εν λόγω δικαιώματος προϋποθέτει: (α) ότι ο διοικούμενος γνωρίζει επαρκώς τα νομικά και πραγματικά δεδομένα, στα οποία στηρίζεται η σε βάρος του απειλή επιβολής του δυσμενούς διοικητικού μέτρου, (β) ότι παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να προβάλει τις αντιρρήσεις του ως προς το μέτρο που επαπειλείται να ληφθεί σε βάρος του και (γ) ότι η διοικητική αρχή ενώπιον της οποίας ασκήθηκε το δικαίωμα ακρόασης αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της εν όψει των προβληθέντων από τον διοικούμενο ισχυρισμών. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι η διοίκηση οφείλει, πριν λάβει εις βάρος διοικουμένου δυσμενές μέτρο όπως ο καταλογισμός, να τον ενημερώνει προσηκόντως παρέχοντας σ' αυτόν δυνατότητα πρόσβασης στον φάκελο της υπόθεσής του, έτσι ώστε να δύναται ο τελευταίος να ασκήσει λυσιτελώς το δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση και συνακόλουθα τα δικαιώματα άμυνας αυτού.

13. Περαιτέρω, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απορρίφθηκε μεταξύ άλλων και ο προβληθείς από την εκκαλούσα και ήδη αναιρεσεΐουσα λόγος έφεσης, κατά τον οποίο «η προσβαλλόμενη καταλογιστική απόφαση εκδόθηκε, κατά παράβαση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος, χωρίς προηγουμένως να κληθεί να εκφράσει τις απόψεις της αναφορικά με το αποδιδόμενο σ' αυτήν έλλειμμα και χωρίς να τεθούν υπόψη της οι πορισματικές εκθέσεις, ώστε να παρασχεθεί σε αυτήν η δυνατότητα να αναπτύξει λυσιτελώς τις απόψεις της επί των διαπιστωθεισών παραβάσεων». Και τούτο με την αιτιολογία ότι η άσκηση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στο πρόσωπο, στο οποίο αφορά η δυσμενής διοικητική πράξη, να προβάλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς ενώπιον του αρμοδίου οργάνου, ούτως ώστε να επηρεάσει τη λήψη από το όργανο αυτό της σχετικής απόφασης, ύστερα από διαφορετική εμφάνιση ή εκτίμηση του πραγματικού της υπόθεσης. Ενόψει τούτων, για το λυσιτελές της προβολής της αιτίας της μη τήρησης του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, ως λόγου παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που συνεπιφέρει την ακυρότητα της καταλογιστικής απόφασης, απαιτείται και παράλληλη αναφορά των συγκεκριμένων ισχυρισμών που οι εκκαλούντες θα προέβαλαν εάν είχαν κληθεί ενώπιον της Διοίκησης. Με βάση τις παραδοχές αυτές το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι στην προκειμένη περίπτωση η εκκαλούσα γενικώς και αορίστως επικαλείται την παραβίαση της αρχής της προηγούμενης ακρόασης κατά την έκδοση της καταλογιστικής πράξης από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης, χωρίς να αναφέρει παράλληλα στο δικόγραφο της έφεσής της συγκεκριμένους ισχυρισμούς που θα προέβαλε ενώπιον της Διοίκησης με στόχο την αποτροπή της έκδοσης της ένδικης καταλογιστικής πράξης.

14. Με λόγο αναίρεσης, που κατ' εκτίμηση του δικογράφου της κρινόμενης αίτησης, όπως παραδεκτώς συμπληρώνεται με τα εμπροθέσμως κατατεθέντα από 27.11.2018 και 19.5.2021 υπομνήματα, προβάλλεται από την αναιρεσεΐουσα, υποστηρίζεται ότι το δικάσαν Τμήμα κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρων 20 παρ. 2 του Συντάγματος και 6 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (Α' 45) Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας απέρριψε τον λόγο έφεσης περί παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης με την αναφερόμενη στην προηγούμενη σκέψη αιτιολογία, μη δεχόμενο αφενός ότι οι διατάξεις αυτές θεμελιώνουν την υποχρέωση της Διοίκησης σε προηγούμενη του καταλογισμού κλήτευση προς ακρόαση και παροχή της δυνατότητας πρόσβασης στον διοικητικό φάκελο, η οποία

	(υποχρέωση) παραβιάσθηκε εν προκειμένω και κατά τα δύο σκέλη της, χωρίς τούτο να αμφισβητείται, και αφετέρου παραβλέποντας τους ουσιώδεις επί της υπόθεσης ισχυρισμούς που αναπτύσσονται εκτενώς και με σαφήνεια στο δικόγραφο της έφεσης.
14.	ΕΛΣυν 856/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 6. Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 (στοιχείο ια) και 6 του ν. 2860/2000 συνάγεται ότι η διαχειριστική αρχή κάθε επιχειρησιακού προγράμματος είναι αρμόδια να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα και την κανονικότητα της διαχείρισης και της εφαρμογής του, διενεργώντας για τον σκοπό αυτό ελέγχους σε όλα τα στάδια, από την προετοιμασία μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης, συντάσσοντας σχετικές εκθέσεις. Ρητώς προβλέπεται ότι «μετά τη γνωστοποίηση της ολοκλήρωσής της από τον τελικό δικαιούχο», προβαίνει σε επιτόπιο έλεγχο των αποτελεσμάτων της, καθώς και σε έλεγχο της τήρησης των υποχρεώσεων του τελικού δικαιούχου, λαμβάνοντας υπόψη την πρόταση και την απόφαση ένταξης στο επιχειρησιακό πρόγραμμα. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της 907/052/2.7.2003 κ.υ.α μετά το πέρας του ελέγχου συντάσσεται από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα έκθεση ελέγχου όπου διατυπώνονται οι ελεγκτικές διαπιστώσεις ενώ στην περίπτωση που διαπιστώνεται αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή χρηματοδοτήσεων, τούτο αναφέρεται ειδικά στην έκθεση ελέγχου και ζητείται η ανάκτησή τους. Απόσπασμα της έκθεσης ελέγχου και του τυχόν εγκεκριμένου πορίσματος κοινοποιείται εγγράφως στον ελεγχόμενο ενώ με το έγγραφο επίδοσης της έκθεσης ελέγχου καλείται ο τελευταίος να λάβει γνώση της έκθεσης και να διατυπώσει εγγράφως αντιρρήσεις εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών. Εφόσον η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη ή οι αντιρρήσεις του ενδιαφερομένου κριθούν αβάσιμες, εκδίδεται απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια που καθορίζονται πρωτογενώς από το ενωσιακό δίκαιο. Με την κοινοποίηση στον τελικό δικαιούχο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της νόμιμης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, τηρείται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, που είναι κατοχυρωμένο στην ελληνική έννομη τάξη με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και περιλαμβάνεται στα δικαιώματα άμυνας που κατοχυρώνεται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 41 παρ. 2), διασφαλίζοντας κατά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, σε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να διατυπώνει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς την άποψή του, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας πριν από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης δυνάμενης να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντά του, ακόμη και αν δεν υπάρχει ειδική ρύθμιση (βλ. Δ.Ε.Ε.C-383/2013 PPU, σκ. 32, C-430/19, σκ. 29 – 30, C-288/96, σκ. 99, C-301/87, σκ. 29).
15.	ΕΛΣυν 856/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 11. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι στο θεσμικό καθεστώς των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που παρατέθηκε ανωτέρω, δεν διαλαμβάνονται ειδικότερες ρυθμίσεις σχετικά με την ακρόαση των τελικών δικαιούχων πριν την επιβολή του δυσμενούς μέτρου της δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος τους. Ως εκ τούτου, ο σεβασμός του δικαιώματος αυτού διέπεται από το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με τους νομολογηθέντες γενικούς κανόνες που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό, με την προβλεπόμενη στην 907/052/2.7.2003 κ.υ.α κοινοποίηση στον τελικό δικαιούχο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της νόμιμης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, τηρείται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, που είναι κατοχυρωμένο και στην ελληνική έννομη τάξη με το άρθρο 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ . Περαιτέρω, παρέχεται ένα περιθώριο εκτίμησης στο Δικαστήριο να αξιολογήσει την ύπαρξη ή μη ουσιώδους προσβολής του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης και

συνακόλουθα τη λυσιτέλεια του σχετικώς προβαλλόμενου λόγου, σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης και ιδίως με τη φύση της απόφασης, το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και το πραγματικό της υπόβαθρο. Ειδικότερα, πλημμέλειες κατά τη διαδικασία κοινοποίησης της έκθεσης ελέγχου μετά του σχετικού πορίσματος και υποβολής αντιρρήσεων επιδρούν στο κύρος της επιγενόμενης δημοσιονομικής διόρθωσης, εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς το δικαίωμα άμυνας και προηγούμενης ακρόασης του ελεγχόμενου, υπό την έννοια ότι τον περιήγαγαν σε κατάσταση πρακτικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο συγκεκριμένους ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ευνοϊκότερη κρίση τα αρμόδια διοικητικά όργανα ως προς το εάν θα επιβάλλουν δημοσιονομική διόρθωση ή ως προς τον καθορισμό του ύψους αυτής (Ολ. Ελ.Συν. 703/2024 σκ. 8, 1440/2022 σκ. 33, 1670/2021 σκ. 8 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Τέλος, η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης παρίσταται πλημμελής και ακυρώνεται, λόγω μη τήρησης του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης, μόνο στην περίπτωση που αν δεν υπήρχε η πλημμέλεια αυτή, η σχετική διοικητική διαδικασία θα μπορούσε να καταλήξει σε ευνοϊκότερο για τον δικαιούχο αποτέλεσμα (Ολ. Ελ.Συν. 703/2024, σκ. 8). Δεδομένου ότι, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης δεν αποτελεί αυτοσκοπό, συνεκτιμάται, δε, ως επιμέρους παράμετρος που σταθμίζεται για την διάγνωση της προσβολής του δικαιώματος αυτού το ακριβές περιεχόμενο της πλημμέλειας που βαρύνει την διαδικασία κοινοποίησης της οικείας έκθεσης ελέγχου, και συγκεκριμένα εάν ο διαδικαστικός τύπος αυτής έχει τηρηθεί απλώς πλημμελώς ή έχει παραλειφθεί παντελώς. Τούτο, δε, αφού και στην τελευταία περίπτωση ουδόλως αποκλείεται το ενδεχόμενο να μην μπορούσε να μεταβληθεί, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της οικείας υπόθεσης, το περιεχόμενο της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, ιδίως όταν δεν προκύπτει ότι υπάρχουν κρίσιμα στοιχεία ή δεδομένα που θα μπορούσαν να είχαν τεθεί υπόψη της αρμόδιας αρχής πριν την έκδοση της βλαπτικής αυτής πράξης και να επηρεάσουν δυνητικά την απόφασή της ως προς την επιβολή ή το ύψος της επιβλητέας διόρθωσης, με συνέπεια και στην περίπτωση αυτή να μην αποκλείεται εκ των προτέρων η εξέταση της λυσιτελούς προβολής του σχετικού ισχυρισμού.

20. Προβάλλεται δε συναφώς ότι κατά παράβαση του άρθρου **20** παρ. 2 του ισχύοντος **ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ** και του άρθρου 1 της 907/052/2003 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Γεωργίας, δεν διενεργήθηκε έλεγχος από την Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή και συνακόλουθα ουδέποτε συντάχθηκε και κοινοποιήθηκε η οικεία έκθεση ελέγχου, ώστε να παρασχεθεί η δυνατότητα στον εκκαλούντα Δήμο να λάβει γνώση των διαπιστωθεισών παρατυπιών και να αντιλέξει, προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι δαπάνες που έχουν δηλωθεί και καταβληθεί στο πλαίσιο της πράξης αντιστοιχούν σε εκτελεσθείσες εργασίες του έργου, το οποίο τυγχάνει λειτουργικό και επιτελεί τους στόχους του προγράμματος.

16. **ΕΛΣυν 228/2025 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ)** = 5. Με δεδομένα τα ανωτέρω και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στις σκέψεις 2 και 3, το Τμήμα κρίνει ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των κρίσιμων διατάξεων δεν κανόνισε σύνταξη στην εκκαλούσα σύμφωνα με τις συνταξιοδοτικές διατάξεις περί δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων. Τούτο, διότι η εκκαλούσα σύμφωνα με τη συντάξιμη υπηρεσία διαδοχικής ασφάλισης, η οποία υπολογίζεται στην 15621/13.11.2017 πράξη του Προϊσταμένου της 43ης Διεύθυνσης της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και επαναλαμβάνεται στην προσβαλλόμενη πράξη, θεμελίωσε

συνταξιοδοτικό δικαίωμα, δηλαδή συμπλήρωσε είκοσι πέντε έτη συντάξιμης υπηρεσίας διαδοχικής ασφάλισης το έτος 2015, κατά το οποίο το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για γονείς με ανήλικα τέκνα, το οποίο είχε αρχικώς προσδιοριστεί για όσους θεμελιώναν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και εφεξής στο 65ο έτος, σύμφωνα με τις διατάξεις της υποπερίπτωσης β' της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με το άρθρο 6 παρ. 2 περ. β' του ν. 3865/2010, ανήλθε στο 67ο έτος με βάση την υποπερίπτωση α' της περίπτωσης α' της παραγράφου 15 του ίδιου ως άνω άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, η οποία προστέθηκε με την περίπτωση α' της υποπαραγράφου Β2 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (βλ. σκέψη 2). Η εκκαλούσα, επιδιώκοντας να υπαχθεί στη διάταξη της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα όπως η περίπτωση αυτή ίσχυε πριν από την αντικατάστασή της από 1ης.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 2 περ. β' του ν. 3865/2010 και εξακολουθεί να ισχύει για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τις 31.12.2010 βάσει του άρθρου 6 παρ. 11 του ίδιου ως άνω νόμου, δηλαδή όταν η διάταξη αυτή προέβλεπε ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για τις μητέρες με ανήλικο τέκνο το 50ο, προβάλλει με την έφεση ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση όφειλε να εξετάσει το ενδεχόμενο συμπλήρωσης της εικοσιπενταετίας μέχρι τις 31.12.2010 και με την αναγνώριση πλασματικού χρόνου ασφάλισης. Ανεξαρτήτως του ότι στην περίπτωση μητέρων με ανήλικο τέκνο που δεν έχουν συμπληρώσει στις 19.8.2015 το 50ο έτος της ηλικίας τους η συγκεκριμένη ως άνω διάταξη εφαρμόζεται συνδυαστικά με την παράγραφο 16 του άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4336/2015, Α' 94, και τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4337/2015, Α' 129), ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι από τα αναφερόμενα στην προηγούμενη σκέψη στοιχεία αποδεικνύεται ότι ενώπιον της συνταξιοδοτικής Διοίκησης δεν υποβλήθηκε αίτημα αναγνώρισης πλασματικού χρόνου τέκνων. Αυτό υποβλήθηκε το πρώτον με την 09904/2022/1218333/26.10.2022 δεύτερη αίτηση της εκκαλούσας προς την Τοπική Διεύθυνση Γ' Ανατολικής Αττικής του ΕΦΚΑ, δηλαδή μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης απορριπτικής πράξης, ενώ το Δικαστήριο δεν μπορεί να εξετάσει το πρώτον αίτημα το οποίο δεν έχει εξεταστεί από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση καθώς θα υποκαθιστούσε αυτή στο έργο της και θα στερούσε τον ενδιαφερόμενο από τη δυνατότητα ακροάσεως και αμύνης και επομένως αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 20 του Συντάγματος (πρβλ. Ολ. ΕλΣυν 446, 1441/2001 και πρώην ΙΙ Τμ. 2450, 609/2007, 690/2004). Επίσης, η εκκαλούσα δεν αποδεικνύει ότι υπέβαλε αίτημα κανονισμού μειωμένης σύνταξης με βάση τις διατάξεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως η περίπτωση αυτή ίσχυε πριν από την αντικατάστασή της από 1ης.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 3 του ν. 3865/2010 (Α' 120) και εξακολουθεί να ισχύει για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 βάσει του άρθρου 6 παρ. 11 του ίδιου νόμου, ενώ τέτοιο αίτημα δεν υποβλήθηκε ούτε με τη δεύτερη ως άνω αίτησή της, ανεξαρτήτως του ότι τέτοιο αίτημα συνέχεται με την προηγούμενη αναγνώριση πλασματικού χρόνου τέκνων προκειμένου η εκκαλούσα να θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010. Επιπλέον, με το υπόμνημα η εκκαλούσα προβάλλει ότι ήταν σε γνώση της συνταξιοδοτικής Διοίκησης πριν από την έκδοση της απορριπτικής πράξης, ότι κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2011 έως 30.9.2011, όπως κρίθηκε με την 1219/2023 απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, υπήγετο υποχρεωτικά στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, τούτο δε συντελεί στην κατοχύρωση της εικοσιπενταετίας το έτος 2012. Το ως άνω όμως προβαλλόμενο αίτημα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, δεδομένου ότι αποτελεί κατ'

	ουσίαν νέο αίτημα, ήτοι αίτημα κανονισμού σύνταξης με θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος το έτος 2012 και όριο ηλικίας συνταξιοδότησης το 52ο, ανεξαρτήτως του ότι η ανωτέρω δικαστική απόφαση ως εκ του χρόνου δημοσίευσής της (27.1.2023) είναι προφανές ότι δεν ήταν σε γνώση της συνταξιοδοτικής Διοίκησης κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης στις 24.5.2022. Τέλος, οι λόγοι της έφεσης με τους οποίους προβάλλεται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, της αρχής της χρηστής διοίκησης και της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, καθώς και του άρθρου 17 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ είναι αόριστοι και ανεπίδεκτοι δικαστικής εκτίμησης, αφού με αυτούς δεν προσδιορίζεται σε τι ακριβώς συνίσταται η ως άνω παραβίαση και σε ποια συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά αυτή ερείδεται αλλά γίνεται αόριστη αναφορά σε βαρύτατη αδικία, η οποία πρέπει να ανορθωθεί μέσω της ακύρωσης άλλως τροποποίησης της προσβαλλόμενης πράξης, ώστε η εκκαλούσα να μπορέσει να συνταξιοδοτηθεί με τις πραγματικά ισχύουσες και εφαρμοστέες για την περίπτωση της συνταξιοδοτικές διατάξεις.
17.	ΕΛΣυν 55/2025 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 9. Περαιτέρω, η αιτούσα εντοπίζει το διακύβευμα της υπόθεσης, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της αιτήσεώς της, στην οικονομική προέκταση αυτού σε σχέση με το ύψος της λαμβανόμενης σύνταξής της, ως προς το ζήτημα της διόρθωσης του μισθολογικού κλιμακίου με βάση το οποίο αναπροσαρμόστηκε αυξητικά η σύνταξή της, ενώ ως προς τη διόρθωση της ημερομηνίας γεννήσεώς της η ίδια επισημαίνει ότι το ζήτημα αυτό δεν έχει υλικό-οικονομικό αλλά ηθικό αντίκτυπο στην προσωπικότητά της. Ωστόσο, αορίστως επικαλείται το διακύβευμα αυτό χωρίς να το προσδιορίζει ειδικότερα τόσο αυτοτελώς όσο και σε σχέση με τα δεδομένα της συνταξιοδοτικής/οικονομικής της κατάστασης, στα οποία επίσης δεν κάνει συγκεκριμένη αναφορά και χωρίς να αναφέρεται στον βαθμό επίδρασης του επικαλούμενου διακυβεύματος στα μέσα διαβίωσής της, ώστε να μπορεί να εκτιμηθεί το μέγεθος της σημασίας του για την αιτούσα. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, παρότι η υπόθεση ήταν συνταξιοδοτικής φύσεως, δεν προκύπτει ότι συνδεόταν με τη διασφάλιση των μέσων βιοπορισμού και διαβίωσης της αιτούσας, η οποία ελάμβανε ήδη σύνταξη από το δημόσιο. Πέραν τούτου, ο ισχυρισμός της αιτούσας ότι η υπερβολική καθυστέρηση της δίκης είχε ως συνέπεια τη δυσμενή για την έκβασή της μεταβολή του νομοθετικού και νομολογιακού περιβάλλοντος λόγω της οικονομικής κρίσης που ενέσκηψε στη χώρα, ανεξαρτήτως της αοριστίας του, τυγχάνει απορριπτέος, διότι τέτοια μεταβολή κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας της υπόθεσης ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δεν προκύπτει από την 816/2024 απόφαση του Δικαστηρίου. Περαιτέρω, δοθέντος ότι η έφεση της αιτούσας απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη, ο ισχυρισμός της ότι εάν η έφεσή της εκδικάζονταν εγγύτερα στα γεγονότα θα είχε τη δυνατότητα να προσκομίσει ενώπιον του Δικαστηρίου αποδεικτικά μέσα που θα αποδείκνυαν τη βασιμότητα των ισχυρισμών της, τυγχάνει απορριπτέος ως αλυσιτελής. Εξάλλου, η κρινόμενη αίτηση δεν έχει το χαρακτήρα ενδίκου μέσου κατά αποφάσεως και συνεπώς, πρέπει ν' απορριφθούν ως απαραδέκτως προβαλλόμενοι οι ισχυρισμοί της αιτούσας ως προς την ορθότητα της 816/2024 αποφάσεως του πρώην ΙΙ Τμήματος με την οποία περατώθηκε η υπόθεση, η οποία, κατά τα προβαλλόμενα, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του ν.4151/2013 κρίνοντας την από 2.6.2010 ένστασή της ως σιωπηρώς απορριφθείσα και όχι ως εκκρεμή, κατά το χρόνο δημοσίευσης του νόμου αυτού, παραβιάζοντας κατ' αποτέλεσμα το δικαίωμα αναφοράς και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, που κατοχυρώνονται στο άρθρο 20 του Συντάγματος και στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, αντιστοίχως.

18. **ΕΛΣυν 51/2025 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 14.** Ήδη, με την κρινόμενη έφεση, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση της προαναφερθείσας 14898/30.12.2016 πράξης, επιδιώκοντας, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του δικογράφου, να γίνει δεκτή η ως άνω αίτησή του (13206/24.6.2016) κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στην ένδικη έφεση και το από 22.12.2022 υπόμνημά του. Προβάλλει δε ότι η διάταξη του άρθρου 56 παρ.1 περ. β' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή της, από 1.1.2011, με το άρθρο 6 παρ.2 περ. β' του ν. 3865/2010, η οποία προβλέπει για τις μητέρες υπαλλήλους μέχρι 31.12.2010, μικρότερο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης (το 50ο έτος της ηλικίας τους) έναντι των πατέρων με ανήλικα τέκνα, αντίκειται στην αρχή της ισότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του Συντάγματος. Για τον λόγο δε αυτό ο εκκαλών ισχυρίζεται, επικαλούμενος και το άρθρο 157 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η ανωτέρω διάταξη πρέπει, προς αποκατάσταση της αρχής της ισότητας να τύχει εφαρμογής και στην περίπτωση του. Ειδικότερα, προβάλλει, κατ' ορθή εκτίμηση του περιεχομένου του δικογράφου, ότι με την προσμέτρηση στην συντάξιμη υπηρεσία του προ του διορισμού του χρόνου ασφάλισής του στο Ι.Κ.Α. (από 2.4.1985 έως 25.10.1988) συμπληρώνει την απαιτούμενη κατά το άρθρο 1 παρ. 1 περ. α' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα εικοσιπενταετή συντάξιμη υπηρεσία μέχρι 31.12.2010 και, κατά συνέπεια, δικαιούται θεμελιώνοντας δικαίωμα σύνταξης έως την ημερομηνία αυτή (31.12.2010), σύνταξη, ως πατέρας ανηλίκου τέκνου, κατά τον κρίσιμο χρόνο θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος, με τη συμπλήρωση του 50ου έτους της ηλικίας του, κατ' επεκτατική εφαρμογή για λόγους ισότητας του άρθρου 56 παρ.1 περ. β' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Ζητεί δε να του καταβληθεί η εν λόγω σύνταξη από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεώς του, ήτοι από 24.6.2016. Περαιτέρω, προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι ακυρωτέα αφενός διότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος και του κατοχυρωμένου σε αυτό δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, καθότι αυτός δεν κλήθηκε πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης να εκθέσει τις απόψεις του, αφετέρου διότι η σύνταξή του υπολογίσθηκε πλημμελώς, χωρίς να του αναγνωριστεί ως συντάξιμος ο χρόνος προϋπηρεσίας του στον ιδιωτικό τομέα εκ σφάλματος της συνταξιοδοτικής διοίκησης και κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Κατά τους ισχυρισμούς του ο υπολογισμός με την προσβαλλόμενη πράξη της σύνταξής του προσβάλλει το δικαίωμά του στην περιουσία όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ενώ άγει σε σημαντική οικονομική του βλάβη.
19. **ΕΛΣυν 301/2025 (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 8.** Με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 (Α' 196/08.10.2020) και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσας κ.υ.α. Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 (Β' 4536/14.10.2020) προβλέφθηκε η επιστροφή από τον e-ΕΦΚΑ στους συνταξιούχους του Δημοσίου και στους συνταξιούχους που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς συνταξιοδοτικό καθεστώς, το αργότερο έως τις 31.12.2020 και ατόκως, των ποσών που αντιστοιχούν στην περικοπή της κύριας σύνταξής τους για το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως και 12.5.2016, με βάση τις ανωτέρω διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Περαιτέρω, με τη 1975/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο πλαίσιο προδικαστικού ερωτήματος (βλ. ΕΛΣ Τέταρτο Τμ. 957/2021), κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι α) οι διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 επάγονται, με μόνη τη θέσπισή τους, την άρση της νομικής βάσης όχι μόνον των εφεξής ασκουμένων, αλλά και των ήδη εκκρεμών αγωγών για την ικανοποίηση των αξιώσεων από την περικοπή της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου

	του ν. 4093/2012, οι οποίες έκτοτε καθίστανται νόμω αβάσιμες, β) δεν εγείρεται από τα ανωτέρω ζήτημα παραβίασης του δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας (άρθρα <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u> και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ) ή ανεπίτρεπτης επέμβασης της νομοθετικής στα έργα της δικαστικής εξουσίας (άρθρο 26 του Συντάγματος) ή, τέλος, προσβολής των περιουσιακών δικαιωμάτων των συνταξιούχων (άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ), αφού το αποσβεστικό αποτέλεσμα συνέχεται άμεσα με την πλήρη ικανοποίηση των επίδικων απαιτήσεων (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 513/2009, 148/2010) και γ) σε περίπτωση αμφισβήτησης περί την καταβολή του επιστρεπτέου ποσού, ο δικαιούχος δύναται να ασκήσει εκ νέου αγωγή, ερειδόμενη πλέον όχι στην αντισυνταγματικότητα των ρυθμίσεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αλλά στην παράβαση των διατάξεων του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και όσων λεπτομερώς, κατ' εξουσιοδότησή τους, ορίστηκαν με τη Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 κ.υ.α. Συνεπώς, οι εκκρεμείς, κατά τη δημοσίευση του ν. 4734/2020, ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου αγωγές, με αντικείμενο αναγόμενες στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016 αξιώσεις των συνταξιούχων από την περικοπή της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αποβαίνουν, ακόμη και αν οι αξιώσεις αυτές δεν έχουν υποπέσει σε παραγραφή, άνευ άλλου τινός, απορριπτέες, ως εκ της απόσβεσής τους με το άρθρο 33 του ν. 4734/2020, ενώ ομοίως συναποσβένονται και οι αξιώσεις για τους αναλογούντες επί του επιστρεπτέου ποσού τόκους επιδικίας. Τούτο, κατ' αρχάς, συνεπεία του παρεπόμενου, σε σχέση με την κύρια οφειλή, χαρακτήρα της αξίωσης για τους τόκους επιδικίας, που θα καθιστούσε άτοπο η πρώτη μεν να αποσβένεται, όπως προαναφέρθηκε, η δε δεύτερη να εξακολουθεί να υφίσταται. Αλλά και διότι, με τη θέσπιση των διατάξεων του άρθρου 33 του ν. 4734/2020, ο νομοθέτης απέβλεψε στην ταχεία εκκαθάριση των σχετικών υποθέσεων, μέσω της ικανοποίησης όλων των δικαιούχων με ενιαίο και ορθολογικό τρόπο και, κατ' επέκταση, στην επιτάχυνση, στο μέτρο του δυνατού, της απονομής της δικαιοσύνης συνολικώς, χωρίς από την πρόβλεψη της άτοκης επιστροφής των οφειλομένων στους συνταξιούχους ποσών να διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των συνταξιούχων (βλ. ΕλΣ Ολ. 1975/2021 σκ. 110, 111, 116, 117).
20.	ΕλΣυν 1250/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 12. Περαιτέρω με τις προαναφερόμενες διατάξεις σκοπείται η διασφάλιση των δικαιωμάτων άμυνας του αποδέκτη και βλαπτόμενου από τη δημοσιονομική διόρθωση, κατ' επιταγή των άρθρων 51 παρ.1, 41 παρ. 2, 47 και 48 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ), <u>20</u> παρ. 1 και 2 του <u>Συντάγματος</u>. Η διασφάλιση αυτή επιτυγχάνεται αφενός με την παροχή στο βλαπτόμενο της δυνατότητας να γνωστοποιεί λυσιτελώς και αποτελεσματικώς τους ισχυρισμούς του, δυνάμενους να ασκήσουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, πριν από την έκδοσή της, αφετέρου με την καθιέρωση της αιτιολογίας ως ουσιώδους τύπου της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, έτσι ώστε να διατυπώνεται κατά τρόπο σαφή η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, προκειμένου να είναι σε θέση ο ενδιαφερόμενος να γνωρίζει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση που τον αφορά και να παρασχεθεί σε αυτόν η δυνατότητα να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες, έχοντας γνώση όλων των στοιχείων, καθώς επίσης και να παρασχεθεί στο δικαστήριο, πλήρης δυνατότητα ασκήσεως του δικαιοδοτικού ελέγχου επί της επίμαχης αποφάσεως (πρβλ. ΕλΣυν Τμ Έβδομο 2437/2020, σκ. 4.2, Τμ Ι 2654/2016, σκ. ΙΙΙ.Δ.ιι, απόφαση ΔΕΕ της 28.6.2018, C-564/2016, EUIPO κατά Puma SE, σκ. 64 επ., απόφαση της 21.12.2016 Club Hotel Loutraki AE, C-131/2015, σκ. 46 επ., απόφαση της 3.7.2014 Kamino International

	Logistics BV κλπ, C-129 και 130/2013, σκ. 38 επ., της 28.11.2013, Συμβούλιο της Ε.Ε. κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft Co., Tehran, C-348/2012, σκ. 67 επ., απόφαση της 28.11.2013, Συμβούλιο της Ε.Ε. κατά Fulmen κλπ, C-280/2012, σκ. 58 επ., απόφαση της 18.7.2013 Επιτροπή κατά Ην. Βασίλειο, C 584, 593 και 595/2010, σκ. 97 επ., ΠρΓΕ ΔΕΕ της 17.12.2020, Ευρ.Ελεγκτικό Συνέδριο κατά Karel Pinxten, C-130/2019, σκ. 129 επ.,).
21.	ΕΛΣυν 1244-1243/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 14. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι στο θεσμικό καθεστώς των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρατέθηκε ανωτέρω δεν διαλαμβάνονται ειδικότερες ρυθμίσεις σχετικά με την ακρόαση των τελικών δικαιούχων πριν την επιβολή του δυσμενούς μέτρου της δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος τους. Ως εκ τούτου, ο σεβασμός του δικαιώματος αυτού διέπεται από το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με τους νομολογηθέντες γενικούς κανόνες που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό, έχει, καταρχάς, κριθεί, ότι με την προβλεπόμενη στην 907/052/2.7.2003 κ.υ.α κοινοποίηση στον τελικό δικαιούχο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της νόμιμης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, τηρείται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, που είναι κατοχυρωμένο και στην ελληνική έννομη τάξη με το άρθρο 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ . Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι παρέχεται ένα περιθώριο εκτίμησης στο Δικαστήριο να αξιολογήσει την ύπαρξη ή μη ουσιώδους προσβολής του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης και συνακόλουθα τη λυσιτέλεια του σχετικώς προβαλλόμενου λόγου, σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης και ιδίως με τη φύση της απόφασης, το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και το πραγματικό της υπόβαθρο. Ειδικότερα, πλημμέλειες κατά τη διαδικασία κοινοποίησης της έκθεσης ελέγχου μετά του σχετικού πορίσματος και υποβολής αντιρρήσεων, επιδρούν στο κύρος της επιγενόμενης δημοσιονομικής διόρθωσης, εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς το δικαίωμα άμυνας και προηγούμενης ακρόασης του ελεγχόμενου, υπό την έννοια ότι τον περιήγαγαν σε κατάσταση πρακτικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο συγκεκριμένους ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ευνοϊκότερη κρίση τα αρμόδια διοικητικά όργανα ως προς το εάν θα επιβάλλουν δημοσιονομική διόρθωση ή ως προς τον καθορισμό του ύψους αυτής (Ολ. Ελ.Συν. 703/2024 σκ. 8, 1440/2022 σκ. 33, 1670/2021 σκ. 8 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Τέλος, σε συνέχεια όσων έχουν κριθεί κατά τα ανωτέρω από το Δ.Ε.Ε., η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης παρίσταται πλημμελής και ακυρώνεται, λόγω μη τήρησης του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης, μόνο στην περίπτωση που αν δεν υπήρχε η πλημμέλεια αυτή, η σχετική διοικητική διαδικασία θα μπορούσε να καταλήξει σε ευνοϊκότερο για τον δικαιούχο αποτέλεσμα (Ολ. Ελ.Συν. 703/2024, σκ. 8). Δεδομένου ότι, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης δεν αποτελεί αυτοσκοπό, συνεκτιμάται, ως επιμέρους παράμετρος που σταθμίζεται για την διάγνωση της προσβολής του δικαιώματος αυτού το ακριβές περιεχόμενο της πλημμέλειας που βαρύνει την διαδικασία κοινοποίησης της οικείας έκθεσης ελέγχου, και συγκεκριμένα εάν ο διαδικαστικός τύπος έχει τηρηθεί απλώς πλημμελώς ή έχει παραλειφθεί παντελώς. Τούτο, δε, αφού και στην τελευταία περίπτωση ουδόλως αποκλείεται το ενδεχόμενο να μην μπορούσε να μεταβληθεί, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της οικείας υπόθεσης, το περιεχόμενο της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, ιδίως όταν δεν προκύπτει ότι υπάρχουν κρίσιμα στοιχεία ή δεδομένα που θα μπορούσαν να είχαν τεθεί υπόψη της αρμόδιας αρχής πριν την έκδοση της βλαπτικής αυτής πράξης και να επηρεάσουν δυνητικά την απόφασή της ως προς την επιβολή ή το ύψος της επιβλητέας διόρθωσης, με συνέπεια και στην περίπτωση αυτή να μην αποκλείεται εκ των προτέρων η εξέταση της λυσιτελούς προβολής του σχετικού ισχυρισμού.
22.	ΕΛΣυν 860/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Κατά της έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης ο εκκαλών υπέβαλε τις από 25.9.2017 αντιρρήσεις του (αριθ. πρωτ. ΕΙΕΑΔ 1592/26.9.2017), προβάλλοντας ότι η έκθεση που παραδόθηκε σε αυτόν στις 10.9.2017 δεν έχει νόμιμη και επαρκή αιτιολογία, αφού δεν αναφέρει τον λόγο για τον οποίο ο εκκαλών καλείται να επιστρέψει το ποσό των 13.920 ευρώ καθώς και την τυχόν υπαιτιότητά του για τη μη υλοποίηση του έργου, καθώς και ότι δεν κλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ σε προηγούμενη ακρόαση. Οι αντιρρήσεις αυτές απορρίφθηκαν με την από 23.7.2018 (θέμα 1ο, α/α 76) απόφαση του ΔΣ του ΕΙΕΑΔ, σε εκτέλεση δε της απόφασης αυτής εκδόθηκε η 2196/25.7.2018 απορριπτική απόφαση εξέτασης αντιρρήσεων του Προέδρου - Γενικού Διευθυντή του ΕΙΕΑΔ (βλ. και τα

	αναφερόμενα στο 124242/21.12.2022 έγγραφο απόψεων της Υπηρεσιακής Γραμματέα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων). Ειδικότερα, στην 2196/25.7.2018 απορριπτική απόφαση διαλαμβάνεται ότι ο εκκαλών είχε τη δυνατότητα να προβάλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς κατά της έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης, και όπως ο ίδιος συνομολογεί, δεν εκπλήρωσε τις οικονομικές υποχρεώσεις του προς τον Σύμβουλο και προς το ΚΕΚ ως εκ τούτου, δεν κατέστη δυνατόν να υποβληθεί φάκελος αποπληρωμής. Επίσης ότι οι αιτιάσεις που διαλαμβάνονται στις αντιρρήσεις του εκκαλούντα δεν αναιρούν το περιεχόμενο της διοικητικής επαλήθευσης ούτε αμφισβητούν ή ανατρέπουν τα εκτεθέντα σε αυτή πραγματικά στοιχεία και πορίσματα, καθώς και ότι ο εκκαλών τελούσε σε πλήρη γνώση των όρων του Προγράμματος, της υπογραφείσας σύμβασης και του διέποντος την ένταξή του κανονιστικού πλαισίου.
23.	ΕΛΣυν 855-854/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 6. Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 (στοιχείο ια) και 6 του ν. 2860/2000 συνάγεται ότι η διαχειριστική αρχή κάθε επιχειρησιακού προγράμματος είναι αρμόδια να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα και την κανονικότητα της διαχείρισης και της εφαρμογής του, διενεργώντας για τον σκοπό αυτό ελέγχους σε όλα τα στάδια, από την προετοιμασία μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης, συντάσσοντας σχετικές εκθέσεις. Ρητώς προβλέπεται ότι «μετά τη γνωστοποίηση της ολοκλήρωσής της από τον τελικό δικαιούχο», προβαίνει σε επιτόπιο έλεγχο των αποτελεσμάτων της, καθώς και σε έλεγχο της τήρησης των υποχρεώσεων του τελικού δικαιούχου, λαμβάνοντας υπόψη την πρόταση και την απόφαση ένταξης στο επιχειρησιακό πρόγραμμα. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της 907/052/2.7.2003 κ.υ.α μετά το πέρας του ελέγχου συντάσσεται από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα έκθεση ελέγχου όπου διατυπώνονται οι ελεγκτικές διαπιστώσεις ενώ στην περίπτωση που διαπιστώνεται αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή χρηματοδοτήσεων, τούτο αναφέρεται ειδικά στην έκθεση ελέγχου και ζητείται η ανάκτησή τους. Απόσπασμα της έκθεσης ελέγχου και του τυχόν εγκεκριμένου πορίσματος κοινοποιείται εγγράφως στον ελεγχόμενο ενώ με το έγγραφο επίδοσης της έκθεσης ελέγχου καλείται ο τελευταίος να λάβει γνώση της έκθεσης και να διατυπώσει εγγράφως αντιρρήσεις εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών. Εφόσον η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη ή οι αντιρρήσεις του ενδιαφερομένου κριθούν αβάσιμες, εκδίδεται απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια που καθορίζονται πρωτογενώς από το ενωσιακό δίκαιο. Με την κοινοποίηση στον τελικό δικαιούχο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της νόμιμης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, τηρείται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, που είναι κατοχυρωμένο στην ελληνική έννομη τάξη με το άρθρο 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ και περιλαμβάνεται στα δικαιώματα άμυνας που κατοχυρώνεται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 41 παρ. 2), διασφαλίζοντας κατά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, σε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να διατυπώνει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς την άποψή του, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας πριν από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης δυνάμενης να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντά του, ακόμη και αν δεν υπάρχει ειδική ρύθμιση (βλ. Δ.Ε.Ε.C-383/2013 PPU, σκ. 32, C-430/19, σκ. 29 – 30, C-288/96, σκ. 99, C-301/87, σκ. 29).
24.	ΕΛΣυν 614/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 10. Με την ένδικη έφεση, η εκκαλούσα προβάλλει τους ακόλουθους λόγους: α) η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, λόγω μη τήρησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, που προβλέπεται στα άρθρα 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ, 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, 41 παρ. 2 περ. α' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της

	Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 3 της 286/20.1.2017 (Β' 2017) υ.α., υπό την έννοια ότι ουδόλως ελήφθησαν υπόψη ουσιώδεις ισχυρισμοί της εκκαλούσας που προέβαλε με τις αντιρρήσεις της, όπως αποδεικνύεται από την παράλειψη μνείας περί υποβολής αυτών στην έκθεση οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου και από την πλήρη ταύτιση του περιεχομένου της τελευταίας με αυτό της έκθεσης προσωρινών αποτελεσμάτων, β) η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται ειδικής αιτιολογίας, λόγω παράλειψης απάντησης σε ουσιώδεις λόγους, οι οποίοι προβλήθηκαν με τις αντιρρήσεις της εκκαλούσας, γ) τα διαπιστωθέντα ευρήματα είναι νομικά και ουσιαστικά αβάσιμα και η εκκαλούμενη απόφαση έχει εκδοθεί κατά πλημμελή ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Επικουρικώς δε, η εκκαλούσα επικαλείται την παραβίαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της αναλογικότητας.
25.	ΕΛΣυν 605/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 8. Στο επίπεδο του εθνικού δικαίου, αρχικώς με τον ν. 2362/1995 (Α' 247) και ακολούθως, με τον ν. 3614/2007 (Α' 267), θεσπίστηκε το νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τα ζητήματα διαχείρισης, ελέγχου των σχετικών δαπανών και ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών ή ενωσιακών πόρων, που διατέθηκαν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και φορείς, στο πλαίσιο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και προς τον σκοπό της επίτευξης των ενωσιακών στόχων. Ειδικότερα, οι δημοσιονομικές διορθώσεις συνίστανται στη μείωση ή ακύρωση μέρους ή του συνόλου της ενωσιακής ή και εθνικής συμμετοχής σε ένα έργο ή πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής του από τα επιχειρησιακά προγράμματα της περιόδου 2007-2013 και είναι ανάλογες των παραβάσεων που διαπιστώνονται (ΕΛΣυν ΟΛ. 565/2024 σκ. 5). Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 8, 10, 13, 14 και 15 της 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 540), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 104 του ν. 2362/1995 (Α' 247) και 26 του ν. 3614/2007 (Α' 267), όπως ισχύει, συνάγεται, μεταξύ άλλων ότι: (α) Διοικητικές ή επιτόπιες επαληθεύσεις της εκ μέρους των δικαιούχων εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους διενεργούνται από τις Διαχειριστικές Αρχές, τις Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές ή τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σε πράξεις των οποίων έχουν αναλάβει τη διαχείριση. (β) Μετά τη διενέργεια της επαλήθευσης, συντάσσεται έκθεση, που κοινοποιείται εγγράφως στον ελεγχόμενο και στην οποία αναφέρεται κάθε τυχόν διαπιστωθείσα παρατυπία, οπότε προτείνεται η επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης και, κατά περίπτωση, η ανάκτηση (με απόφαση του οικείου διατάκτη) των ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως. (γ) Η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης που εκδίδεται στη συνέχεια πρέπει να περιλαμβάνει αφενός αναλυτική αιτιολογία, με ειδική αναφορά στις διατάξεις που παραβιάστηκαν και τον τρόπο παραβίασής τους, αφετέρου, εφ' όσον προβλέπεται και ανάκτηση, την αιτία επιστροφής του αντίστοιχου ποσού. (δ) Ως προς τον καθορισμό του ύψους της δημοσιονομικής διόρθωσης, αυτή υπολογίζεται με βάση τις μεμονωμένες παράτυπες δαπάνες που ο δικαιούχος δήλωσε στην αρμόδια αρχή διαχείρισης, εφόσον οι δημοσιονομικές επιπτώσεις μπορούν να ποσοτικοποιηθούν με ακρίβεια (ΕΛΣυν ΟΛ. 565/2024 σκ. 6). Εξάλλου, από τις διατάξεις ιδίως των άρθρων 9 και 11 της προαναφερθείσας 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, προκύπτει ότι με την κοινοποίηση στον ελεγχόμενο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της προβλεπόμενης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, ασχέτως της υποβολής τους ή μη από τον δικαιούμενο προς τούτο, ικανοποιείται καταρχήν το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης αυτού (άρθρο 20 παρ. 2 του ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ), το οποίο, ως δικαίωμα άμυνας, περιλαμβάνεται και στα θεμελιώδη δικαιώματα που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης, ενώ

	κατοχυρώνεται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 41 παρ. 2), μπορεί δε να ικανοποιηθεί και με οιονδήποτε άλλο τρόπο ή σε άλλο στάδιο της σχετικής διαδικασίας, αρκεί να τηρηθεί κατ' ελάχιστον το περιεχόμενό του. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού συνίσταται στην παροχή της δυνατότητας στον ελεγχόμενο να προβάλει σε κατάλληλο χρόνο συγκεκριμένους ισχυρισμούς, δυνάμενους να ασκήσουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Στο πλαίσιο αυτό, και σε συνδυασμό με την αρχή της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, παρέχεται ένα περιθώριο εκτίμησης στο Δικαστήριο να αξιολογήσει την ύπαρξη ή μη ουσιώδους προσβολής του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης και συνακόλουθα τη λυσιτέλεια του σχετικώς προβαλλόμενου λόγου, σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης και ιδίως με τη φύση της απόφασης, το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και το πραγματικό της υπόβαθρο. Πλημμέλειες κατά τη διαδικασία κοινοποίησης της έκθεσης ελέγχου μετά του σχετικού πορίσματος και υποβολής αντιρρήσεων επιδρούν στο κύρος της επιγενόμενης ανάκτησης, εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς το δικαίωμα άμυνας και προηγούμενης ακρόασης του ελεγχόμενου, υπό την έννοια ότι περιήγαγαν τον ελεγχόμενο σε κατάσταση πρακτικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διαφορετική, ευνοϊκότερη κρίση τα επιβάλλοντα την ανάκτηση όργανα (ΕΛΣυν Έβδομο Τμ. 390/2022 σκ. 6 και 7, με περαιτέρω παραπομπές).
26.	ΕΛΣυν 602/2025 (ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 5. Από τις διατάξεις της προαναφερόμενης κυα προκύπτει ότι μετά τη διενέργεια ελέγχου από τα αρμόδια όργανα (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πληρωμής και Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, βλ. άρθρα 6, 9 και 17 του ν. 2860/2000) και εφόσον διαπιστώνεται αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή χρηματοδότησης, στην έννοια της οποίας περιλαμβάνεται και η περίπτωση υλοποίησης μίας πράξης ή των υποέργων αυτής κατά παράβαση των όρων από τους οποίους εξαρτήθηκε η χορήγηση της, συντάσσεται σχετική έκθεση ελέγχου, απόσπασμα της οποίας κοινοποιείται στον ελεγχόμενο. Με το ίδιο έγγραφο καλείται ο ενδιαφερόμενος να λάβει γνώση της έκθεσης ελέγχου και να διατυπώσει εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση τυχόν αντιρρήσεις του, σε περίπτωση απόρριψης των οποίων εκδίδεται απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος του, με αντικείμενο την ανάκτηση των παρανόμως διατεθέντων κονδυλίων. Η κατά τα ανωτέρω κλήση του ελεγχόμενου προς υποβολή αντιρρήσεων συνιστά υλοποίηση του συνταγματικού δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, σύμφωνα με το άρθρο <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>. Ειδικότερα, το δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στον ελεγχόμενο, τον οποίο αφορά η δυσμενής διοικητική πράξη, να προβάλλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς ενώπιον του αρμοδίου οργάνου, ούτως ώστε να επηρεάσει τη λήψη από το όργανο αυτό της σχετικής απόφασης, ύστερα από διαφορετική εμφάνιση ή εκτίμηση του πραγματικού υλικού (βλ. απόφ. Εβδ. Τμ. 740, 613/2021). 15. Ήδη με τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο της ένδικης έφεσης, οι οποίοι πρέπει να συνεξεταστούν λόγω συνάφειας, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των οριζόμενων στο άρθρο 1 της κυα 907/0052/2.7.2003 και δη κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, καθόσον η έκθεση ελέγχου ουδέποτε επιδόθηκε και δη νομίμως, στην εκκαλούσα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Περαιτέρω, δε, ότι κατά παράβαση του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του ισχύοντος <u>Συντάγματος</u> και του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, τα οποία κατοχυρώνουν το δικαίωμα ακρόασης του διοικουμένου πριν από τη λήψη σε βάρος των

	δικαιωμάτων ή των συμφερόντων του δυσμενούς γι' αυτόν μέτρου, δεν άσκησε η εκκαλούσα το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασής της, διότι δεν κλήθηκε να εκθέσει τις απόψεις της πριν από την έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης ούτε της παρασχέθηκαν τα αναγκαία έγγραφα (έκθεση ελέγχου), κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, ώστε να έχει τη δυνατότητα πληροφόρησης όλων των αναγκαίων στοιχείων που αποτέλεσαν τη βάση του καταλογισμού της.
27.	ΕΛΣυν 281/2024 (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) = 35.1. Ο λόγος έφεσης περί παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του εκκαλούντος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Από τον συνδυασμό των άρθρων <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> και 38 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52) και ίσχυε κατά το χρόνο διενέργειας του επίδικου καταλογισμού, συνάγεται ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ελλείμματος από τον αρμόδιο Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αυτός κοινοποιεί στον υπόλογο Φύλλο Μεταβολών και Ελλείψεων (Φ.Μ.Ε.) όπου αναγράφει το έλλειμμα που διαπιστώθηκε, ανά κατηγορία δαπάνης και ποσό, την αιτία δημιουργίας του και το μέτρο της ευθύνης του υπολόγου, καλώντας τον παράλληλα να προβεί στην αποκατάστασή του. Η επίδοση του Φ.Μ.Ε. στον υπόλογο αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας έκδοσης της καταλογιστικής πράξης, καθόσον μέσω αυτής του παρέχεται η δυνατότητα άσκησης του συνταγματικού του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης, και η μη τήρησή του επάγεται την ακυρότητα του καταλογισμού. Ειδικότερα, μετά την επίδοση του Φ.Μ.Ε. και βάσει σχετικού αιτήματός του, μπορεί να τεθεί υπόψη του κάθε έγγραφο που ο ίδιος θεωρεί κρίσιμο για την άμυνά του και να του χορηγηθεί εύλογος χρόνος, ώστε να αναπτύξει τις απόψεις του και να προσκομίσει κάθε αποδεικτικό στοιχείο σχετικό με τη δικαιολόγηση του αποδιδόμενου σε αυτόν ελλείμματος και την απαλλαγή του (Ελ.Συν. αποφ. Δευτέρου Τμ. 675/2022, VII Τμ. 252/2020). Εν προκειμένω, ο ως άνω ουσιώδης τύπος έχει τηρηθεί, διότι έχει νομίμως επιδοθεί στον εκκαλούντα το 1/1572/12.1.2017 Φύλλο Μεταβολών και Ελλείψεων, στο οποίο αναφέρεται η αιτία και το ύψος του σε βάρος του καταλογισμού και επί του οποίου κατέθεσε ο εκκαλών το ... υπόμνημα, και σε κάθε περίπτωση, η αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης συμπληρώνεται από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης.
28.	ΕΛΣυν 1666/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 10. Ήδη με το δικόγραφο της έφεσης, που επιγράφεται ως «ένσταση», ο εκκαλών προβάλλει ότι δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση του το άρθρο 68 παρ. 9 του ν. 4055/2012, το οποίο επικαλείται η προσβαλλόμενη απόφαση, διότι δεν έχει εκδοθεί εις βάρος του καταλογιστική απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Περαιτέρω, ισχυρίζεται ότι η 14097/20.6.2013 βεβαίωση της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, επί της οποίας ερείδεται η προσβαλλόμενη απόφαση, ουδέποτε τού κοινοποιήθηκε και, ως εκ τούτου, αδυνατεί να ελέγξει την ορθότητά της, με αποτέλεσμα τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, πλην του μισθού του Ιουλίου 2013, τον οποίο έλαβε χωρίς δική του ευθύνη, να παρίστανται αυθαίρετα. Με το δε από 30.5.2023 υπόμνημα, που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου μετά την επ' ακροατηρίω συζήτηση, υποστηρίζει επιπρόσθετα ότι η ως άνω βεβαίωση πάσχει ακυρότητας, αφού εκδόθηκε από αναρμόδιο όργανο και κατά τούτο δεν εμπίπτει στην έννοια του δημοσίου εγγράφου ούτε αποτελεί πλήρη απόδειξη ως προς το περιεχόμενό της, σύμφωνα με τα άρθρα 256 και 257 παρ. 1 του ν. 4700/2020, καθώς και ως εκδοθείσα κατά παράβαση των άρθρων <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> και 6 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, το δε περιεχόμενό της είναι αόριστο ως προς όλα τα κονδύλια που συνθέτουν το προς επιστροφή ποσό.

	Επίσης, κατά τους ισχυρισμούς του, η ίδια η προσβαλλόμενη παρίσταται μη νόμιμη, διότι φέρει τον ίδιο αριθμό πρωτοκόλλου με το διαβιβασθέν στο Δικαστήριο έγγραφο της αρμόδιας Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γ.Λ.Κ. με τίτλο «Απονομή Σύνταξης και Αναγνώριση Υπηρεσίας» και, συνεπώς, δεν εξατομικεύεται, καθώς και ότι έχει εκδοθεί κατά πλημμελή εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 7β περ. 5 του ν. 4151/2013, διότι αφορά σε αχρεωστήτως καταβληθείσες αποδοχές ενεργείας και όχι σε επιδόματα ή σε αποδοχές που καταβλήθηκαν μετά τη λύση της υπαλληλικής σχέσης.
29.	ΕΛΣυν 1446/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 4. Εξάλλου, με τη διάταξη του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος, που θεσπίσθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Α΄ Αναθεωρητικής Βουλής, ως κανόνας παραπληρωματικός του κατοχυρωμένου στο άρθρου 20 του <u>Συντάγματος</u> δικαιώματος δικαστικής προστασίας – υπό το φως άλλωστε του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (βλ. ΕΔΔΑ αποφ. της 19.3.1997, Hornsby κατά Ελλάδος, της 14.12.1999, Αντωνακόπουλος και Βορτσέλα κατά Ελλάδος), αλλά και των άρθρων 2 παρ. 3 και 14 παρ. 1 του κυρωθέντος με το ν. 2452/1997 (Α΄ 25) Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα – κατοχυρώθηκε και ρητά η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων. Σε εκτέλεση δε, μεταξύ άλλων, της προαναφερθείσας διάταξης, θεσπίσθηκε ο ν. 3068/2002, στον οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις, με παράλληλη ρύθμιση και των από τη μη συμμόρφωση επαγόμενων εννόμων συνεπειών, ήτοι του ελεγκτικού της συμμόρφωσης μηχανισμού. Στις δικαστικές δε αποφάσεις που δημιουργούν υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης περιλαμβάνονται και εκείνες που εκδίδονται κατά τη διαδικασία παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας (ΕΛΣυν Ολομ. 2128/2020, Πρακτικά Ολομ. ΕΛΣυν της 16ης Γεν.Συν./19.9.2012, της 3ης Γεν.Συν./26.1.2011, της 9ης Γεν.Συν./19.5.2010, ΣτΕ Ολομ. 2040/2007, ΣτΕ 4436/2013, 1538/2015 7μ, αποφάσεις ΕΔΔΑ της 16.9.2010 «Αναγνώστου – Δεδούλη κατά Ελλάδος», της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδας», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος»), όπως επίσης, ως εκ της λειτουργικής ισοδυναμίας τους με δικαστική απόφαση, και οι προσωρινές διαταγές που χορηγούνται επί αιτήσεων παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 204 του ΚΔΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 51 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 (βλ. ήδη άρθρα 94 – 101 ν. 4700/2020), και ισχύουν έως την έκδοση απόφασης επί των οικείων αιτήσεων αναστολής (βλ. ΕΛΣυν Ολομ. 1824/2021, 2128/2020).
30.	ΕΛΣυν 1443/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 6.9. Εν τω μεταξύ, εκδόθηκε η ΕΜΠ341/6.3.2009 απόφαση καταλογισμού εις βάρος του εκκαλούντος, εις ολόκληρον με τη Στυλιανή Παπαδημητροπούλου, συνολικού ποσού 231.450,54 ευρώ, η οποία ακυρώθηκε, κατόπιν άσκησης έφεσης από τον εκκαλούντα, με την 2192/2012 απόφαση του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, λόγω μη τήρησης του επιβαλλόμενου από το άρθρο 20 παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> τύπου της προηγούμενης ακρόασης του εκκαλούντος, καθώς η ως άνω ΕΜΠ355/10.3.2009 πορισματική έκθεση συντάχθηκε μετά την έκδοση και επίδοση στον εκκαλούντα της ΕΜΠ341/6.3.2009 καταλογιστικής απόφασης, στερώντας από αυτόν τη δυνατότητα να εκφράσει, μέσα σε εύλογη προθεσμία, τις απόψεις και αντιρρήσεις του και να υπερασπισθεί λυσιτελώς τον εαυτό του.
31.	ΕΛΣυν 1192/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 5. Ήδη, με την κρινόμενη έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 30.5.2023 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, η εκκαλούσα ζητεί την ακύρωση των προσβαλλόμενων καταλογιστικών αποφάσεων, προβάλλοντας κατ' εκτίμηση του

	δικογράφου της έφεσης ότι: α) δεν υφίσταται νόμιμο ή συμβατικό έρεισμα για τη μονομερή έκδοση καταλογιστικής απόφασης από τον Υπουργό Εξωτερικών κατά τον ν. 4270/2014 και ότι, ακόμη κι αν ήθελε θεωρηθεί ότι το Ελληνικό Δημόσιο διατηρεί απαίτηση αποζημίωσης σε βάρος της εκκαλούσας, θα έπρεπε η διαφορά να αχθεί προς επίλυση ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων με την άσκηση αγωγής από το Δημόσιο. Συναφώς, με τον δεύτερο λόγο έφεσης προβάλλεται ότι η εκκαλούσα δεν έχει την ιδιότητα του υπολόγου κατά την έννοια της μνημονευόμενης στο προοίμιο των προσβαλλόμενων πράξεων διάταξης του άρθρου 152 του ν. 4270/2014, αλλά την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου του δημοσίου σε σύμβαση χρηματοδότησης, και, περαιτέρω, ότι δεν υφίσταται έλλειμμα αλλά καταβολή χρηματοδότησης στο πλαίσιο σύμβασης, το αντικείμενο της οποίας δεν εκτελέστηκε λόγω υπερημερίας ή, κατά το Δημόσιο λόγω υπαίτιας αδυναμίας ήτοι αντισυμβατικής δράσης, η οποία, σε κάθε περίπτωση, δεν συντρέχει εν προκειμένω κατά τους ισχυρισμούς της εκκαλούσας. Περαιτέρω, προβάλλεται ότι δεν πρόκειται ούτε για περίπτωση καταλογισμού μη νόμιμης δαπάνης σε βάρος αχρεωστήτως λαβόντος κατά την έννοια του ομοίως μνημονευόμενου στο προοίμιο των προσβαλλόμενων πράξεων άρθρου 96 του ν. 4270/2014, καθότι εν προκειμένω η δαπάνη ήταν νόμιμη και ερείδονταν σε έγκυρη σύμβαση, πλην όμως, επιγενομένως η νόμιμη αιτία της καταβολής της δαπάνης αυτής έληξε λόγω καταγγελίας των οικείων συμβάσεων. Ειδικότερα, πρόκειται για αξίωση επιστροφής στο Δημόσιο της πρώτης δόσης χρηματοδότησης των έργων λόγω λήξας αιτίας, περίπτωση η οποία διαφοροποιείται τόσο από την έννοια του ελλείμματος, όσο και από την έννοια της αχρεώστητης καταβολής ποσών, και θα μπορούσε να εγείρει αξίωση του Δημοσίου δυνάμενη να επιδιωχθεί μόνο με την άσκηση αγωγής και όχι με την έκδοση καταλογιστικής πράξης, όπως συνέβη εν προκειμένω β) μη νομίμως οι τόκοι υπερημερίας, που προβλέπονταν στις συναφθείσες συμβάσεις, επιβλήθηκαν από την καταβολή της χρηματοδότησης στην εκκαλούσα, καθότι οι τόκοι αυτοί έπρεπε να υπολογιστούν με αφετηρία το χρονικό σημείο της καταγγελίας των οικείων συμβάσεων, οπότε και κατέστησαν αχρεώστητα τα καταβληθέντα στην εκκαλούσα ποσά χρηματοδοτήσεων και γ) οι προσβαλλόμενες καταλογιστικές αποφάσεις εκδόθηκαν κατά παράβαση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης (άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ν. 2690/1999, Α' 45), καθόσον τα Α.Π.Φ.:7510//395/ΑΣ470/35579/61-2006/26.8.2015 και Α.Π.Φ.:7510//395/ΑΣ470/35579/75-2005/26.8.2015 έγγραφα του Γενικού Διευθυντή της ΥΔΑΣ περί ενημέρωσης της εκκαλούσας αναφορικά με την οφειλή της και κλήσης για την προσέλευσή της ενώπιον της ίδιας υπηρεσίας για να εκθέσει τις απόψεις της, δεν αναφέρουν με τρόπο ειδικό και σαφή τις συγκεκριμένες παραβάσεις, στις οποίες υπέπεσε η εκκαλούσα και επί των οποίων όφειλε να εκθέσει τις απόψεις της, καθώς επίσης την αιτιολογία και τα ποσά του ένδικου καταλογισμού, ενώ δεν τέθηκαν υπόψη της τα κρίσιμα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη για την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων, με συνέπεια την αποστέρηση του δικαιώματος ουσιαστικής άμυνας της.
32.	ΕΛΣυν 791/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 3.2. Από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος επιβάλλεται η προηγούμενη κλήση σε ακρόαση του προσώπου σε βάρος του οποίου πρόκειται να εκδοθεί καταλογιστική πράξη, εφόσον, όμως, ο καταλογισμός ερείδεται σε στοιχεία άμεσα συνδεόμενα με την υποκειμενική συμπεριφορά του και εξαρτάται από το βαθμό της υπαιτιότητάς του. Δεν απαιτείται, επομένως, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας για την έκδοση των πράξεων αυτών η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης του καταλογιζομένου και δεν συντρέχει παραβίαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος λόγω παράλειψής της, όταν οι καταλογιστικές αυτές πράξεις εκδίδονται βάσει

αντικειμενικών αποκλειστικά στοιχείων, ανεξάρτητων από την υποκειμενική συμπεριφορά του καταλογιζόμενου, και κατά δέσμια αρμοδιότητα του καταλογίζοντος οργάνου, όπως στην περίπτωση καταλογισμού υπαλλήλου με το σύνολο των αποδοχών που αυτός εισέπραξε αχρεωστήτως, λόγω της υποχρεωτικής ανάκλησης της μετάταξής του, επειδή υπέβαλε ψευδή ή ανακριβή δήλωση ως προς οποιοδήποτε απαιτούμενο τυπικό προσόν (πρβλ. ΕλΣυν Ολομ. 750- 746, 288, 287/2017, Δεύτερο Τμ. 1162/2022, 1680/2021, 2457/2020, Ι Τμ. 870/2019, VII Τμ. 754/2019 κ.α.).

5. Ήδη, με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής συμπληρώνονται με το από 6.12.2022 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ο εκκαλών προσβάλλει την ανωτέρω οικ.1768.50/1242/5.5.2017 καταλογιστική απόφαση και ζητεί την ακύρωσή της, προβάλλοντας, καθ' ερμηνεία του δικογράφου, ότι: α) η πράξη αυτή είναι παράνομη και ακυρωτέα, καθότι δεν προηγήθηκε της έκδοσής της η τήρηση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης του εκκαλούντος, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο **20** παρ. 2 του **Συντάγματος** και το άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999, Α' 45), συνεπεία δε τούτου στερήθηκε της δυνατότητας να αμφισβητήσει το ποσό που καταλογίστηκε σε βάρος του, β) ο ένδικος καταλογισμός άγει σε αδικαιολόγητο πλουτισμό του υπέρ ου ο καταλογισμός. Συγκεκριμένα ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι το καθ' ου ν.π. δεν υπέστη ζημία, καθότι η παρασχεθείσα εκ μέρους του εργασία, την οποία εκτελούσε προσηκόντως, αντισταθμίζει σε κάθε περίπτωση πλήρως τις εισπραχθείσες από αυτόν αποδοχές, ενώ ο εργοδότης του δεν απέβλεπε σε ιδιαίτερες ικανότητες ή προσόντα για την εκτέλεση των καθηκόντων της θέσης, στην οποία υπηρετούσε. Μάλιστα, λόγω της μετάταξής του σε ανώτερο κλάδο δεν ελάμβανε επιδόματα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών, με αποτέλεσμα ο ένδικος καταλογισμός να επιφέρει σε βάρος του υπέρμετρη ζημία που πρέπει να συνυπολογιστεί, γ) η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, διότι δεν είναι νομίμως αιτιολογημένη, καθόσον στο σώμα αυτής δεν γίνεται μνεία σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του καταλογισθέντος σε βάρος του εκκαλούντος ποσού, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερής οποιοσδήποτε έλεγχος της ορθότητας αυτού και ε) ο ένδικος καταλογισμός παραβιάζει το κατοχυρωμένο στο άρθρο 22 του Συντάγματος δικαίωμα στην εργασία και την κατοχυρωμένη στο άρθρο 25 παρ. 1 περ. γ' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας που πρέπει να τηρείται σε περιπτώσεις επέμβασης σε συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, όπως συμβαίνει με την έκδοση καταλογιστικών πράξεων. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι ο εκκαλών παρείχε προσηκόντως τις υπηρεσίες του, χωρίς να δημιουργήσει καθ' όλο το χρονικό διάστημα του εργασιακού του βίου πρόβλημα στην υπηρεσία του, ενώ αδυνατεί να καταβάλει το σύνολο του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσό.

6.1. Περαιτέρω, ο λόγος περί παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του εκκαλούντος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθόσον, σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην σκέψη 3.2. της παρούσας, όταν η δυσμενής ατομική διοικητική πράξη, όπως είναι και ο καταλογισμός σε βάρος αχρεωστήτως λαβόντος λόγω χρήσης πλαστού πτυχίου, εκδίδεται κατά δεσμία αρμοδιότητα και στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα, ανεξάρτητα από την υποκειμενική συμπεριφορά του λαβόντος, όπως εν προκειμένω, δεν απαιτείται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, η κλήση αυτού σε προηγούμενη ακρόαση, κατ' εφαρμογή του άρθρου **20** παρ. 2 του **Συντάγματος**.

33.	ΕΛΣυν 465/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 2. Με την κρινόμενη έφεση και το παραδεκτώς κατατεθέν υπόμνημα, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση, άλλως τη μεταρρύθμιση της προσβαλλόμενης πράξης και τον περιορισμό του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού, προβάλλοντας ότι παραβιάσθηκε ο ουσιώδης τύπος της διαδικασίας τήρησης του σταδίου της προηγούμενης ακρόασης, καθώς ουδέποτε κλήθηκε ενώπιον των αρμόδιων οργάνων να εκθέσει τις απόψεις του σχετικά με τον επικείμενο σε βάρος του καταλογισμό, κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος. Επικουρικά προβάλλει ότι, ακόμη και αν ήθελε κριθεί ότι τηρήθηκε ο εν λόγω ουσιώδης τύπος και ότι προέβαλε τους ισχυρισμούς του, οι τελευταίοι αναιτιολόγητα δεν ελήφθησαν υπόψη από το καταλογισαν όργανο. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως αλυσιτελής, καθώς σε περιπτώσεις όπως η προκείμενη, κατά τις οποίες η καταλογιστική πράξη εκδίδεται κατά δεσμία αρμοδιότητα βάσει αντικειμενικών δεδομένων, δηλαδή λόγω της ανάκλησης της πράξης διορισμού, της οποίας η προσβαλλόμενη αποτελεί αναγκαίο παρακολούθημα, δεν απαιτείται τήρηση του σταδίου της προηγούμενης ακρόασης (ΕΛΣυν 2457/2020 Δεύτερο Τμ., 754/2019 VII Τμ., 39/2019 I Τμ.). Σε κάθε περίπτωση, τυγχάνει και αβάσιμος, καθόσον πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης κοινοποιήθηκε στον εκκαλούντα το 1/2018 Φύλλο Μεταβολών και Ελλείψεων, και αυτός άσκησε το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης, καθόσον υπέβαλε τις 8556/27.6.2018 έγγραφες αντιρρήσεις του, έχοντας λάβει γνώση των νομικών και πραγματικών δεδομένων στα οποία στηρίζεται ο επίδικος καταλογισμός.
34.	ΕΛΣυν 239/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 11. Από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος επιβάλλεται η προηγούμενη κλήση σε ακρόαση του προσώπου εις βάρος του οποίου πρόκειται να εκδοθεί καταλογιστική πράξη, όταν ο καταλογισμός ερείδεται σε στοιχεία άμεσα συνδεόμενα με την υποκειμενική συμπεριφορά του και εξαρτάται από τον βαθμό της υπαιτιότητάς του. Όταν, όμως, η οικεία καταλογιστική πράξη εκδίδεται, κατά δέσμία αρμοδιότητα του αρμοδίου προς τούτο οργάνου, βάσει αντικειμενικών αποκλειστικά δεδομένων, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε υποκειμενική συμπεριφορά του καθ' ου ο καταλογισμός, όπως στην περίπτωση καταλογισμού δημοσίου υπαλλήλου ή υπαλλήλου ν.π.δ.δ. με το σύνολο των αποδοχών που αυτός εισέπραξε αχρεωστήτως, λόγω της ανάκλησης της πράξης διορισμού ή της πράξης μετάταξης, επειδή δεν κατείχε τα απαιτούμενα από την οικεία προκήρυξη τυπικά προσόντα για τον διορισμό ή τη μετάταξη, η προμνησθείσα συνταγματική διάταξη δεν έχει έδαφος εφαρμογής και, συνεπώς, δεν απαιτείται ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης της εν λόγω δυσμενούς διοικητικής πράξης η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης του καταλογιζόμενου (πρβλ. ΕΛΣυν Ολ. 750-746, 288, 287/2017, Δευτ. Τμ. 1680/2021, 2457/2020, VII Τμ. 754/2019).
35.	ΕΛΣυν 54/2024 (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ) = 13. Με το από 9.6.2023 υπόμνημα του εκκαλούντος προβάλλεται ακόμη ότι η προσβαλλόμενη καταλογιστική απόφαση είναι ακυρωτέα, διότι δεν προηγήθηκε της έκδοσης της η τήρηση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης του εκκαλούντος, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999, Α' 45). Συνεπεία τούτου αυτός στερήθηκε της δυνατότητας να προβάλλει ότι το ποσό που του καταλογίστηκε δεν του καταβλήθηκε αχρεωστήτως, καθότι το έλαβε παρέχοντας πραγματική εργασία, ενώ, σε κάθε περίπτωση, η ζημία του ΟΕΔΒ και του Δημοσίου ανέρχεται κατά τα ανωτέρω σε 47.478 ευρώ, του δε Δημοσίου μόνου σε 18.402 ευρώ. Ακόμη, με το ίδιο

	υπόμνημα προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, καθότι δεν προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού του καταλογισθέντος σε βάρος του εκκαλούντος ποσού, ούτε ποιο μέρος εκ του ποσού αυτού αντιστοιχεί σε αποδοχές που αυτός έλαβε από το Δημόσιο και ποιο σε αποδοχές που έλαβε από τον ΟΕΔΒ.
36.	ΕΛΣυν 1390/2024 (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) = 2. Στο άρθρο <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u> ορίζεται ότι: «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει». Περαιτέρω, στο άρθρο 95 του Συντάγματος, όπως αυτό ισχύει μετά την αναθεώρησή του με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 84), ορίζεται ότι: «(...) 5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης». Περαιτέρω, στο άρθρο 1 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις...» (Α' 274), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής: «Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει. (...)».
37.	ΕΛΣυν 1250/2024 (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) = 18. Ως εκ τούτου όλοι οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι με το δικόγραφο της έφεσης ισχυρισμοί του εκκαλούντος είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Ειδικότερα ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι οι προσβαλλόμενες καταλογιστικές πράξεις (1,2 και 3/2020) είναι ακυρωτές, διότι παραβιάστηκε στο πρόσωπό του το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο <u>20</u> παρ.2 του <u>Συντάγματος</u> καθόσον, όπως υποστηρίζει, δεν κοινοποιήθηκαν στον ίδιο, τα αντίστοιχα Φύλλα Μεταβολών και Ελλείψεων (Φ.Μ.Ε.), ώστε να αναπτύξει τις απόψεις του και να προσκομίσει σχετικά αποδεικτικά στοιχεία για τη δικαιολόγηση των αποδιδόμενων ελλειμμάτων πριν από την έκδοση των πράξεων αυτών καταλογισμού, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Συγκεκριμένα, ο λόγος αυτός κατά το μέρος που αφορά στις 1/2020 και 2/2020 προσβαλλόμενες καταλογιστικές πράξεις είναι ουσία αβάσιμος, ενώ κατά το μέρος που αναφέρεται στην 3/2020 καταλογιστική πράξη προβάλλεται αλυσιτελώς. Και τούτο, διότι πριν από την έκδοση των δύο πρώτων καταλογιστικών πράξεων (1/2020 και 2/2020) είχαν κοινοποιηθεί στον εκκαλούντα, κατά το άρθρο 38 παρ.3 του ν.4129/2013 (Κ.Ν.Ε.Σ., Α'52), τα αντίστοιχα 18/2012 και 7/2018 Φ.Μ.Ε., με τα οποία τάχθηκε σε αυτόν δεκαπενθήμερη προθεσμία για να εκθέσει επ' αυτών εγγράφως τις απόψεις του ή, άλλως, να αναπληρώσει τα διαπιστωθέντα ελλείμματα, ύψους 2.367,50 ευρώ και 3.000,00 ευρώ, αντίστοιχα. Ο εκκαλών ανταποκρινόμενος στα ως άνω Φ.Μ.Ε., υπέβαλε με τα 16813/9.5.2012 και 82453/19.12.2018 έγγραφα, τις απόψεις του, αναφορικά, τόσο με τις νομικές, όσο και τις πραγματικές αιτιάσεις των επίδικων καταλογισμών. Ως εκ τούτου, τηρήθηκε ο απαιτούμενος τύπος της προηγούμενης ακρόασης, πριν από την έκδοση σε βάρος του εκκαλούντος των ανωτέρω καταλογιστικών πράξεων, ανεξαρτήτως του ότι επακολούθησαν και τα 9/17.12.2019 και 5/24.10.2019 Φύλλα Μεταβολών και Ελλείψεων, δεδομένου, άλλωστε, ότι, με τα τελευταία αυτά Φ.Μ.Ε. δεν μεταβλήθηκε,

	ούτε η νομική ούτε η πραγματική βάση των επίδικων καταλογισμών, για τις οποίες ο εκκαλών είχε ήδη εκθέσει εγγράφως τις απόψεις του, ενώ, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των καταλογιστικών πράξεων, ελήφθησαν υπόψη οι προβαλλόμενοι με τα έγγραφα απόψεων ισχυρισμοί του εκκαλούντος. Όσον αφορά δε, την τρίτη (3/2020) προσβαλλόμενη καταλογιστική πράξη, από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτει ότι ο εκκαλών έλαβε γνώση των αιτιάσεων του επίδικου καταλογισμού, συνολικού ύψους 5.000,00 ευρώ, δοθέντος ότι με το 17065/10.5.2012 έγγραφό του εξέθεσε επί του 19/26.4.2012 Φ.Μ.Ε. τις απόψεις του. Συνεπώς, καλύφθηκε η υποχρέωση της διοίκησης για την ακρόαση του εκκαλούντος πριν από την έκδοση των καταλογιστικών σε βάρος του Πράξεων, και ως εκ τούτου, ο οικείος λόγος, κατά το μέρος αυτό, είναι απορριπτέος ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος.
38.	ΕΛΣυν 529/2024 (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) = 7.2. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των προαναφερθεισών διατάξεων του Κ.Δ.Δ., και της διάταξης του άρθρου 4 του Κ.Ε.Δ.Ε., ερμηνευόμενων υπό το φως του άρθρου <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u>, συνάγεται ότι η ατομική ειδοποίηση πρέπει να διαλαμβάνει ένα ελάχιστο περιεχόμενο, προκειμένου να καθίσταται σαφές στον (συν)οφειλέτη το χρέος για το οποίο εκδόθηκε η οικεία πράξη ταμειακής βεβαίωσης, η αιτία του, καθώς και το οικονομικό έτος στο οποίο αφορά και, κατά συνεκδοχή, να παρέχεται σε αυτόν η δυνατότητα άσκησης, κατά τα ανωτέρω, του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Ενόψει, όμως, του ότι η ατομική ειδοποίηση δεν είναι η εκτελεστή διοικητική πράξη με την οποία μεταβάλλεται η πραγματική και νομική κατάσταση του διοικουμένου, ενώ η παράλειψη αποστολής της κατά την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου δεν επιδρά επί του κύρους των αναγκαστικών μέτρων που λαμβάνονται, λόγος ανακοπής, που αναφέρεται σε ελλείψεις του περιεχομένου της, πλήττοντας την νομιμότητα της πράξης της ταμειακής βεβαίωσης, μπορεί να προβληθεί παραδεκτώς, υπό την προϋπόθεση ότι οι πλημμέλειές αυτής δημιούργησαν σύγχυση στον οφειλέτη αναφορικά με το χρέος, το οποίο καλείται να εξοφλήσει και τον απέτρεψαν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του ή την έγκαιρη άσκηση των ενδίκων βοηθημάτων που προβλέπονται κατά της ταμειακής βεβαίωσης. Σε αυτή την περίπτωση, με το δικόγραφο της ανακοπής, ο οφειλέτης υποχρεούται να επικαλεσθεί και να αποδείξει το σύνολο των πραγματικών περιστατικών που αναφέρονται στην πλημμελή ενημέρωσή του σχετικά με την υπάρχουσα οφειλή, καθώς και την αντίστοιχη βλάβη, δικονομική (όπως απώλεια προθεσμίας προς άσκηση ενδίκου βοηθήματος) ή πραγματική (όπως αδυναμία επαλήθευσης του ταμειακά βεβαιωθέντος ποσού ή προσδιορισμού της αιτίας του ή αδυναμία εκπλήρωσης συγκεκριμένων υποχρεώσεων) που υπέστη (βλ. Ελ.Συν. VII Τμήμα 1424/2018 σκ. 5, 3219/2013 σκ. 5, 2512/2013 σκ. III, 1870/2013 σκ. II, I Τμήμα 1895/2016 σκ. IV, 47/2010 σκ. II, IV Τμήμα 1286/2009 σκ. III).
39.	ΕΛΣυν 0416/2024 (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) = 6. Ήδη με την υπό κρίση έφεση και το από 6.10.2023 δικόγραφο προσθέτων λόγων, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης της Επιτροπής Ερευνών και Διαχείρισης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ότι i. Η προσβαλλόμενη έχει εκδοθεί κατά παράβαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης (άρθρο <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>), διότι ενώ αρχικά είχε αποφασιστεί η απαλλαγή του από οποιαδήποτε ευθύνη, στη συνέχεια, χωρίς αυτός να κληθεί σε ακρόαση, η πράξη αυτή ανακλήθηκε και του επιβλήθηκε ο υπό κρίση καταλογισμός. Δοθέντος ότι ο εκκαλών είχε κληθεί νομοτύπως σε ακρόαση, με

δυνατότητα υποβολής και γραπτού υπομνήματος, κατά τη συνεδρίαση της 9.11.2017 της Επιτροπής Ερευνών του Ε.Λ.Κ.Ε., όπου παρέστη και υποστήριξε τις απόψεις του, δεν υφίσταται παραβίαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης. Η δε μεταβολή της θέσης του Ε.Λ.Κ.Ε. αναφορικά με την ευθύνη του εκκαλούντος δεν συνεπάγεται υποχρέωση να τον καλέσει εκ νέου σε ακρόαση, καθώς ο επιβληθείς καταλογισμός εδράζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα επί των οποίων ανέπτυξε τις θέσεις του στις 9.1.2017. Με τα δεδομένα αυτά, ο πρώτος λόγος έφεσης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. **ii.** Περαιτέρω στο δεύτερο λόγο έφεσής του προβάλλει ότι δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ποσά που του καταλογίστηκαν διότι, μεταξύ άλλων, (α) το φυσικό αντικείμενο του έργου διεκπεραιώθηκε χωρίς να προκύπτει καμία ευθύνη στο πρόσωπό του για τυχόν πλημμέλειες και (β) οι πληρωμές που έλαβαν χώρα έγιναν κατόπιν υποβολής και έγκρισης των προβλεπόμενων Οικονομικών Καταστάσεων Συμμετέχοντος (Participant Finance Sheet). Προς επίρρωση των ισχυρισμών αυτών, προσκομίζονται Εκθέσεις Αξιολόγησης του προγράμματος (μεταφρασμένες στην ελληνική γλώσσα) για τα έτη 2006 και 2007, σύμφωνα με τις οποίες τα παραδοτέα του προγράμματος είχαν γίνει αποδεκτά (βλ. συναφώς τα αναφερόμενα στις Εκθέσεις Αξιολόγησης στο Ιστορικό, υπό 5), καθώς και τα έγγραφα των Οικονομικών Καταστάσεων Συμμετέχοντος (Participant Finance Sheet) ετών 2007, 2008 και 2009 (μεταφρασμένα στην ελληνική γλώσσα). Περαιτέρω, επισημαίνει ότι καμία δαπάνη δεν έλαβε χώρα μετά την 1.8.2008, οπότε και είχε επικοινωνηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν θα ήταν πλέον επιλέξιμη καμία δαπάνη. Με βάση τα ανωτέρω, ο εκκαλών υποστηρίζει ότι οι καταβολές που έγιναν στο πλαίσιο του επίμαχου έργου αφορούσαν δαπάνες που είχαν εγκριθεί ως επιλέξιμες κατά τον κρίσιμο χρόνο, ότι ουδεμία ευθύνη φέρει για την μεταγενέστερη περικοπή τους και ότι, κατά συνέπεια, μη έχοντας καμία υπαιτιότητα, παρανόμως καταλογίστηκε. Το Τμήμα λαμβάνοντας υπόψιν και εκτιμώντας ότι **(α)** μολονότι στις Εκθέσεις Αξιολόγησης του Προγράμματος καταγράφονται σημαντικά προβλήματα ως προς το έργο, αυτά δεν περιορίζονται στα παραδοτέα που αφορούσαν το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας αλλά ανάγονταν σε γενικότερα προβλήματα σχεδιασμού, συντονισμού και διαμόρφωσης των στόχων του προγράμματος, **(β)** οι καταβολές που έγιναν δεν ήταν αυθαίρετες, αντίκρυζαν συγκεκριμένες εγκεκριμένες κατά το χρόνο που πληρώθηκαν δαπάνες και καταρχάς εγκριθέντα παραδοτέα και **(γ)** δεδομένου ότι το επίμαχο πρόγραμμα εκτελούνταν μέχρι και την απόφαση για την αναστολή του (ήτοι στις 17.7.2008), καθόσον μάλιστα είχαν δοθεί κονδύλια προχρηματοδότησης αυτού, κρίνει ότι ο εκκαλών νομίμως προχώρησε στις επίμαχες πληρωμές και ουδεμία ευθύνη φέρει για την επιγενόμενη περικοπή του προγράμματος. Με τα δεδομένα αυτά, ο εκκαλών ως εντολέας πληρωμής, παρανόμως καταλογίστηκε για το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης, διότι δεν τον βαρύνει καμία υπαιτιότητα για το μετέπειτα δημιουργηθέν έλλειμμα, δοθέντος ότι οι εντολές πληρωμής σύμφωνα και με το άρθρο 144 του ως άνω (υπό παρ. 4 **ii.**) ν. 4820/2021 «ευθύνονται αν προέβησαν (...) σε εντολή πληρωμής που στηρίζεται σε δέσμευση πίστωσης που δεν είναι διαθέσιμη στον προϋπολογισμό του φορέα ή σε νομική δέσμευση προδήλως εκτός των αρμοδιοτήτων του οργάνου που έλαβε την απόφαση. Δεν ευθύνονται αν στήριξαν την εκκαθάριση ή την εντολή πληρωμής σε νομοτύπως εκδοθείσες βεβαιώσεις αρμόδιων κατά τον νόμο οργάνων, στις οποίες διαπιστώνεται η συνδρομή των πραγματικών προϋποθέσεων διενέργειας της δαπάνης». Συνεπώς, ο εκκαλών πρέπει, κατ' αποδοχή αυτού του λόγου έφεσης, να απαλλαγεί από το καταλογισμό αναφορικά με το ποσό της επιβληθείσας δημοσιονομικής διόρθωσης, ύψους 80.390,65 ευρώ. **iii.** Ακολουθως, αναφορικά με τα ποσά που δόθηκαν ως δανειακές διευκολύνσεις, συνολικού ύψους 26.799,28 ευρώ, ο εκκαλών

ισχυρίζεται ότι αφορούσαν την πληρωμή δεδουλευμένων μέχρι τις 31.7.2008, για τις οποίες θεωρούσε ότι δεν τίθεται ζήτημα τυχόν μη επιλεξιμότητας, αφού αφορούσαν το προ της αναστολής της σύμβασης χρονικό διάστημα (προ της 1.8.2008). Για την αμοιβή της ελεγκτικής εταιρείας (905,08 ευρώ), η οποία χορήγησε πιστοποιητικό ελέγχου στις 24.6.2010, ο εκκαλών υποστηρίζει ότι πρόκειται για έγγραφο που απαιτούνταν για την ομαλή ολοκλήρωση του προγράμματος, ως υποβαλλόμενο δικαιολογητικό. Αυτό αναγράφεται και στο ίδιο το πιστοποιητικό. Σημειώνεται επιπροσθέτως ότι από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτει ότι από το σύνολο του ποσού, τα 1.650 ευρώ καταγράφονται ως αμοιβή του εκκαλούντος από 1.1.2008 έως 31.12.2008. Αναφορικά με τα ποσά που δόθηκαν μέσω δανείων- ταμειακών διευκολύνσεων από τον ΕΛΚΕ, εφόσον για το σύνολο αυτών ο εκκαλών υπέβαλε προς τον ΕΛΚΕ αιτήσεις, στις οποίες δήλωνε ότι αναμένεται η καταβολή επόμενης δόσης χρηματοδότησης, μολονότι τελούσε σε γνώση του γεγονότος ότι η καταβολή οποιασδήποτε περαιτέρω χρηματοδότησης τελούσε σε αναστολή ήδη από το έτος 2007 (βλ. αναλυτικά τα παρατιθέμενα στο Ιστορικό, υπό 5), συντρέχει καταρχήν ευθύνη του ως προς τα ποσά αυτά και ο σχετικός λόγος έφεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. **iv.** Με τον τρίτο λόγο έφεσης ο εκκαλών αναφέρεται στο άρθρο 37 παρ. 3 ν. 4589/2019 «Συνέργειες Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τα Τ.Ε.Ι. Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, Παλλημνιακό Ταμείο και άλλες διατάξεις» (Α' 13), στο οποίο ορίζεται ότι «(...) 3. Ταμειακές και δανειακές διευκολύνσεις που καταβλήθηκαν από τα ερευνητικά και τεχνολογικά κέντρα, τα Ε.Π.Ι. ή τους Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) των Α.Ε.Ι. μεταξύ των ερευνητικών προγραμμάτων που αυτοί διαχειρίζονται ή ταμειακές και δανειακές διευκολύνσεις που καταβλήθηκαν από τα αποθεματικά των Ε.Λ.Κ.Ε. των Α.Ε.Ι. προς τα Α.Ε.Ι. ή τις Εταιρείες αξιοποίησης περιουσίας των Α.Ε.Ι. και δαπάνες που δόθηκαν από τους Ε.Λ.Κ.Ε. για δημοσιονομικές διορθώσεις, είναι νόμιμες και δεν αναζητούνται από τους Ε.Λ.Κ.Ε. των Α.Ε.Ι. εφόσον δόθηκαν κατόπιν απόφασης των συλλογικών τους οργάνων για την εκπλήρωση των σκοπών των ερευνητικών προγραμμάτων ή αντίστοιχα των σκοπών των Α.Ε.Ι. των ερευνητικών κέντρων ή των Ε.Π.Ι.». Στη δε αιτιολογική έκθεση του ως άνω νόμου επισημαίνονται τα εξής: «(...) Με την παράγραφο 3 θεσπίζεται διάταξη με σκοπό τη διαχειριστική-λογιστική τακτοποίηση ερευνητικών έργων που έχουν υλοποιήσει τα ερευνητικά κέντρα και οι Ε.Λ.Κ.Ε. των Α.Ε.Ι.. Ορίζεται ειδικότερα ότι ταμειακές και δανειακές διευκολύνσεις που καταβλήθηκαν κατά το παρελθόν είναι νόμιμες. Και τούτο, υπό την προϋπόθεση ότι δόθηκαν κατόπιν απόφασης των αρμόδιων οργάνων (Επιτροπή Ερευνών Ε.Λ.Κ.Ε. Α.Ε.Ι., Δ.Σ. ερευνητικών κέντρων) για τους σκοπούς της υλοποίησης των ερευνητικών έργων ή, εφόσον δόθηκαν στα Α.Ε.Ι. για τους σκοπούς των τελευταίων (...)». Σύμφωνα με την ως άνω διάταξη και την αιτιολογική έκθεση αυτής, εφόσον οι διευκολύνσεις δόθηκαν κατόπιν απόφασης του αρμόδιου οργάνου για τους σκοπούς υλοποίησης των έργων, θεωρούνται νόμιμες ως δαπάνες και δεν αναζητούνται. Ο εκκαλών με αυτόν το λόγο έφεσής του υποστηρίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη του άρθρου 37 παρ. 3 ν. 4589/2019, τα ποσά που έχουν καταλογιστεί σε βάρος του έχουν καταβληθεί νομίμως και δεν έπρεπε να αναζητηθούν. Κατά την κρίση του Τμήματος, σε ό,τι αφορά το ποσό των δανείων- ταμειακών διευκολύνσεων (26.799,28 ευρώ), για το οποίο ο εκκαλών νομίμως καταρχάς καταλογίστηκε, θα πρέπει εν τέλει να απαλλαγεί του καταλογισμού δυνάμει της διάταξης αυτής, κατ' αποδοχή του υπό κρίση λόγου έφεσης. Και τούτο, διότι τα ποσά αυτά όντως αφορούσαν αμοιβές άμεσα σχετιζόμενες με την υλοποίηση του επίμαχου προγράμματος και δόθηκαν κατόπιν απόφασης του αρμόδιου προς τούτο οργάνου.

40.	ΕΛΣυν 1687/2024 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Με δεδομένα τα ανωτέρω και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στις σκέψεις 2 και 3, το Τμήμα κρίνει ότι νομίμως συνυπολογίστηκε στον συντάξιμο μισθό του εκκαλούντος το επίδομα θέσης Υποδιευθυντή Λυκείου και όχι αυτό του Διευθυντή Γυμνασίου, αφού στη μεν πρώτη περίπτωση είχε συμπληρώσει διετία στην άσκηση των καθηκόντων του Υποδιευθυντή Λυκείου, στη δε δεύτερη περίπτωση άσκησε τα καθήκοντα Διευθυντή Γυμνασίου για χρονικό διάστημα υπολειπόμενο της διετίας, η συμπλήρωση της οποίας απαιτείται ρητώς από το ισχύον κατά τον χρόνο εξόδου του από την Υπηρεσία στις 4.7.2014 άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 4151/2013 για τον συνυπολογισμό του επιδόματος θέσης ευθύνης στον συντάξιμο μισθό του. Συρροή δε αξιώσεων, προκειμένου να τύχει εφαρμογής το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 4 του ν. 3620/2007 και να συνυπολογιστεί στις συντάξιμες αποδοχές του το επίδομα θέσης ευθύνης της ανώτερης θέσης του Διευθυντή δεν συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον αυτός δεν συμπλήρωσε το σύνολο των προϋποθέσεων που απαιτούνται από τις προαναφερόμενες διατάξεις για τον συνυπολογισμό αυτού και, συγκεκριμένα, δεν συμπλήρωσε διετία στη θέση αυτή. Ο λόγος δε της έφεσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι αφού ο εκκαλών άσκησε καθήκοντα ως προϊστάμενος οργανικών μονάδων διαφορετικής βαθμίδας για συνολικό χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τη διετία, δικαιούται να λάβει το επίδομα θέσης ευθύνης της ανώτερης βαθμίδας οργανικής μονάδας, είναι απορριπτέος ως νόμω αβάσιμος, δεδομένου ότι τούτο δεν προβλέπεται σε καμία διάταξη νόμου ούτε μπορεί να συναχθεί ερμηνευτικά από τις προαναφερόμενες διατάξεις. Εξάλλου, απορριπτέος ως αβάσιμος είναι και ο λόγος της ένδικης έφεσης περί παραβίασης του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u> που κατοχυρώνει το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, δεδομένου ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης δεν ενήργησε κατά διακριτική ευχέρεια, αλλά άσκησε δεσμία αρμοδιότητα με βάση αντικειμενικά δεδομένα (συμπλήρωση ή μη της διετίας) ανεξάρτητα από την υποκειμενική συμπεριφορά του εκκαλούντος (βλ. ΕΛΣυν 2022, 1679, 1283, 514, 475/2022 κ.α.). Επιπλέον, ο λόγος της έφεσης περί παραβίασης της αρχής της ισότητας υπό την έννοια ότι ο εκκαλών διαφοροποιείται αδικαιολόγητα από τους λοιπούς Διευθυντές Γυμνασίων που έχουν συμπληρώσει διετία στη θέση αυτή και συνυπολογίζουν το εν λόγω επίδομα στον συντάξιμο μισθό τους αν και ο ίδιος έχει πολύ περισσότερο χρόνο σε θέσεις ευθύνης σε σχέση με αυτούς, είναι ομοίως απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι ο εκκαλών διαφοροποιείται δικαιολογημένα και βάσει αντικειμενικού κριτηρίου, αφού αυτός δεν συμπλήρωσε διετία στην άσκηση καθηκόντων Διευθυντή Γυμνασίου, ενώ ούτε είναι όμοια κατάσταση η άσκηση καθηκόντων ευθύνης ορισμένης οργανικής μονάδας με την άσκηση τέτοιων καθηκόντων ανώτερης βαθμίδας οργανικής μονάδας. Για τον λόγο δε αυτόν, άλλωστε, διαφοροποιείται και το επίδομα θέσης ευθύνης που αντιστοιχεί σε κάθε μία κατά τις διακρίσεις του άρθρου 13 του ν. 3205/2003. Τέλος, ο λόγος με τον οποίο προβάλλεται παραβίαση της αρχής της προστασίας του διοικουμένου και της αρχής της χρηστής διοίκησης υπό την έννοια ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση προχώρησε σε δογματική ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων χωρίς προσαρμογή στις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, καθώς η συνταξιοδοτική Διοίκηση ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τις κρίσιμες διατάξεις κατά τα προεκτιθέμενα στις σκέψεις 2 και 3.
41.	ΕΛΣυν 1422/2024 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ)= Τέλος, από τις διατάξεις του άρθρου 116 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020, Α' 127), οι οποίες καθορίζουν την εξουσία του Δικαστηρίου επί της προσβαλλόμενης πράξης σε περίπτωση άσκησης έφεσης, συνάγεται ότι εάν το Δικαστήριο, κατά τον έλεγχο απορριπτικής κανονισμού σύνταξης πράξης, διαπιστώσει ότι η συνταξιοδοτική διοίκηση πλημμελώς εφάρμοσε

	μεν τον νόμο, όμως για τον κανονισμό της σύνταξης απαιτείται η συνδρομή προϋποθέσεων, οι οποίες δεν εξετάσθηκαν από τη συνταξιοδοτική διοίκηση, τότε το Δικαστήριο οφείλει να ακυρώσει την προσβαλλόμενη πράξη και να αναπέμψει την υπόθεση στη συνταξιοδοτική διοίκηση για να εξετάσει τη συνδρομή ή μη των μη εξετασθεισών προϋποθέσεων. Σε αντίθετη περίπτωση το Δικαστήριο θα υποκαθιστούσε τη συνταξιοδοτική διοίκηση στο έργο της και θα στερούσε από τον ενδιαφερόμενο πολίτη τη δυνατότητα ακροάσεως και αμύνης και, επομένως, αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 20 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣυν Τρ. Τμ.2025/2022, 824/2021, πρώην ΙΙ Τμ. 503/2019, 790/2016, 2450, 609/2007 κ.ά.).
42.	ΕλΣυν 506/2024 (ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Από τις διατάξεις του άρθρου 116 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και άρθρο 49 του προΐσχύσαντος π.δ/τος 1225/1981, Α' 304) συνάγεται ότι η εξουσία του Δικαστηρίου κατά την εξέταση της προσβαλλόμενης ενώπιον του διοικητικής πράξης είναι συνάρτηση της αιτιολογίας αυτής και των ορίων που καθορίζονται από την έφεση και τους τυχόν υποβαλλόμενους πρόσθετους λόγους αυτής. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να κρίνει ζητήματα που δεν αμφισβητήθηκαν από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση και δεν αποτέλεσαν αντικείμενο της έφεσης, γιατί διαφορετικά υπερβαίνει τη δικαιοδοσία του, θα στερούσε δε από τον συνταξιούχο τη δυνατότητα ακροάσεως και αμύνης και επομένως αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 20 του Συντάγματος (βλ. Ολ. Ελ. Συν. 446, 1441/2001 και πρώην ΙΙ Τμ. 2450, 609/2007, 690/2004). Με δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στις σκέψεις 2 έως 5, το Τμήμα κρίνει ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση εσφαλμένα έκρινε με την ανωτέρω αιτιολογία ότι θα απέβαινε σε βάρος του εκκαλούντος η προσμέτρηση στη συντάξιμη υπηρεσία του και του χρόνου ασφάλισής του στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεδομένου ότι και ο εκκαλών, που είχε ανήλικο τέκνο το έτος 2010 και συμπληρώσει το 50ο έτος της ηλικίας του κατά τον χρόνο της αποχώρησής του, δικαιούται κατ' επεκτατική εφαρμογή βάσει της αρχής της ισότητας της διάταξης της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 56 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή της με την περίπτωση β' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, να συνταξιοδοτηθεί ως πατέρας ανήλικου τέκνου στο 50ο έτος της ηλικίας του, εφόσον θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, δηλαδή είκοσι πέντε έτη πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, μέχρι 31.12.2010, όπως τούτο ισχύει για τις γυναίκες με ανήλικο τέκνο που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία. Ωστόσο, δοθέντος ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να κρίνει το πρώτον επί της συνδρομής ή μη των απαιτούμενων για την προσμέτρηση του αιτούμενου από τον εκκαλούντα χρόνου ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ προϋποθέσεων στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης (βλ. άρθρα 1 και 2 του ν. 3232/2004, Α' 48, ν.δ. 4202/1961, Α' 175), ούτε να υλοποιήσει το πρώτον τις τυχόν διαφορετικές έννομες συνέπειες που επάγεται ως προς το εφαρμοστέο συνταξιοδοτικό καθεστώς η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του εκκαλούντος πριν ή μετά το έτος 2010 (βλ. άρθρα 6 παρ. 12 του ν. 3865/2010, Α' 120, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4002/2011, Α' 180, καθώς και άρθρο 17 του προαναφερόμενου ν. 3865/2010, σύμφωνα με τα οποία όσοι θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 δεν δύνανται να αναγνωρίσουν χρόνο σπουδών και ως προς τον χρόνο τέκνων μπορούν να αναγνωρίσουν τόσον όσος είναι αναγκαίος για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και όχι για την προσαύξηση της σύνταξης, ΕλΣυν Ολ. 5/2019, Τρίτο Τμήμα 1312/2023, 508/2022, 1618, 1043/2021, πρώην ΙΙ Τμ. 131/2021, 2613/2020, 1552/2017), αφού έτσι θα υποκαθιστούσε τη συνταξιοδοτική Διοίκηση στο έργο της και θα στερούσε από τον

	συνταξιούχο τη δυνατότητα ακροάσεως και αμύνης και επομένως αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u>, ο φάκελος της υπόθεσης πρέπει να παραπεμφθεί στην ήδη αρμόδια Α΄ Διεύθυνση Απονομής Συντάξεων και Εφάπαξ Δημοσίου Τομέα της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του e-ΕΦΚΑ, προκειμένου να εξετάσει το υποβληθέν με την 110368/17.10.2016 αίτηση αίτημα του εκκαλούντος για συνυπολογισμό στη συντάξιμη υπηρεσία του του χρόνου ασφάλισης που φέρεται να έχει στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ βάσει της αναφερόμενης στην προηγούμενη σκέψη βεβαίωσης. Εξάλλου, με δεδομένο ότι το Δικαστήριο με την παρούσα απόφαση δεν διαλαμβάνει κρίση επί του δικαιώματος του εκκαλούντος να συνυπολογίσει στη συνολική συντάξιμη υπηρεσία του τον αιτούμενο απ' αυτόν χρόνο ασφάλισής του στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, αλλά παραπέμπει το αίτημα αυτό στη συνταξιοδοτική Διοίκηση για να το εξετάσει στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης, δεν δύναται να διατυπώσει κρίση στο παρόν στάδιο επί του αιτήματός του για την καταβολή από 27.7.2013 της σύνταξης που θα προκύψει εάν συνυπολογιστεί ο αιτούμενος χρόνος ασφάλισης.
43.	ΕΛΣυν 1590-1589-1588-1587-1586-1585-1584-1583/2024 (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Στο άρθρο <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u> ορίζεται ότι «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει», και στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α΄ 256), αποδόθηκε δε το κείμενο αυτής στη δημοτική γλώσσα με το π.δ. 76/2022 (Α΄ 205), ορίζεται ότι «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, το οποίο θα αποφασίσει είτε ως προς αμφισβητήσεις για τα αστικής φύσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του είτε για το βάσιμο κάθε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσης (...)». Στο πλαίσιο αυτό, με τη διάταξη του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος, που θεσπίσθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής, ως κανόνας παραπληρωματικός του κατοχυρωμένου στο άρθρο <u>20</u> του <u>Συντάγματος</u> δικαιώματος δικαστικής προστασίας, υπό το φως και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνακόπουλος και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας») αλλά και των άρθρων 2 και 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που, μαζί με το προαιρετικό του Πρωτόκολλο, κυρώθηκε με το ν. 2462/1997 (Α΄ 25), κατοχυρώθηκε και ρητώς η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές οργανώνεται ένα πλήρες σύστημα δικαστικής προστασίας με σκοπό την άμεση και πραγματική ικανοποίηση του δικαιωθέντος διαδίκου έναντι του Δημοσίου, που περιλαμβάνει προεχόντως την υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, ήτοι την υποχρέωση αυτής να προβαίνει με θετικές ενέργειες ή παραλείψεις σε αναμόρφωση των νομικών και πραγματικών καταστάσεων για την πραγμάτωση των κριθέντων με αποφάσεις ή πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, ως αναγκαία συνθήκη για την πραγματική προστασία των πολιτών και την αποκατάσταση της νομιμότητας (ΕΔΔΑ αποφ. της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος» και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος», ΣτΕ 914/2013, 4775/2012, ΑΠ 631/2021 και σχετική παραπομπή σε ΚΠΕΔ στο Ι Τμ. του ΕΛΣυν 191, 185/2013).

44.	ΕΛΣυν 1582-1581-1580-1578-1577-1576/2024 (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Στο άρθρο 20 του Συντάγματος ορίζεται ότι «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει», και στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256), αποδόθηκε δε το κείμενο αυτής στη δημοτική γλώσσα με το π.δ. 76/2022 (Α' 205), ορίζεται ότι «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, το οποίο θα αποφασίσει είτε ως προς αμφισβητήσεις για τα αστικής φύσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του είτε για το βάσιμο κάθε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσης (...)».
45.	ΕΛΣυν 1579/2024 (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ) = Στο άρθρο 20 του Συντάγματος ορίζεται ότι «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει», και στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256), αποδόθηκε δε το κείμενο αυτής στη δημοτική γλώσσα με το π.δ. 76/2022 (Α' 205), ορίζεται ότι «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, το οποίο θα αποφασίσει είτε ως προς αμφισβητήσεις για τα αστικής φύσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του είτε για το βάσιμο κάθε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσης (...)». Στο πλαίσιο αυτό, με τη διάταξη του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος, που θεσπίσθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, ως κανόνας παραπληρωματικός του κατοχυρωμένου στο άρθρο 20 του Συντάγματος δικαιώματος δικαστικής προστασίας, υπό το φως και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνακόπουλος και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας») αλλά και των άρθρων 2 και 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που, μαζί με το προαιρετικό του Πρωτόκολλο, κυρώθηκε με το ν. 2462/1997 (Α' 25), κατοχυρώθηκε και ρητώς η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές οργανώνεται ένα πλήρες σύστημα δικαστικής προστασίας με σκοπό την άμεση και πραγματική ικανοποίηση του δικαιωθέντος διαδίκου έναντι του Δημοσίου, που περιλαμβάνει προεχόντως την υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, ήτοι την υποχρέωση αυτής να προβαίνει με θετικές ενέργειες ή παραλείψεις σε αναμόρφωση των νομικών και πραγματικών καταστάσεων για την πραγμάτωση των κριθέντων με αποφάσεις ή πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, ως αναγκαία συνθήκη για την πραγματική προστασία των πολιτών και την αποκατάσταση της νομιμότητας (ΕΔΔΑ αποφ. της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος» και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος», ΣτΕ 914/2013, 4775/2012, ΑΠ 631/2021 και σχετική παραπομπή σε ΚΠΕΔ στο Ι Τμ. του ΕΛΣυν 191, 185/2013).

46.	ΕΛΣυν 1574-1573/2024 (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ) Στο πλαίσιο αυτό, με τη διάταξη του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος, που θεσπίσθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής, ως κανόνας παραπληρωματικός του κατοχυρωμένου στο άρθρο 20 του <u>Συντάγματος</u> δικαιώματος δικαστικής προστασίας, υπό το φως και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνακόπουλος και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας»), αλλά και των άρθρων 2 και 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που, μαζί με το προαιρετικό του Πρωτόκολλο, κυρώθηκε με το ν. 2462/1997 (Α΄ 25), κατοχυρώθηκε και ρητώς η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές οργανώνεται ένα πλήρες σύστημα δικαστικής προστασίας με σκοπό την άμεση και πραγματική ικανοποίηση του δικαιωθέντος διαδίκου έναντι του Δημοσίου, που περιλαμβάνει προεχόντως την υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, ήτοι την υποχρέωση αυτής να προβαίνει με θετικές ενέργειες ή παραλείψεις σε αναμόρφωση των νομικών και πραγματικών καταστάσεων για την πραγμάτωση των κριθέντων με αποφάσεις ή πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, ως αναγκαία συνθήκη για την πραγματική προστασία των πολιτών και την αποκατάσταση της νομιμότητας (ΕΔΔΑ αποφ. της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος» και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος», ΣτΕ 914/2013, 4775/2012, ΑΠ 631/2021 και σχετική παραπομπή σε ΚΠΕΔ στο Ι Τμ. του ΕΛΣυν 191, 185/2013).
47.	ΕΛΣυν 868/2023 = 17. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις σκ. 2 και 3 το Δικαστήριο κρίνει ότι η μη εκτέλεση της προδικαστικής του απόφασης από τις υπηρεσίες της εκκαλούσας και η μη προσκόμιση από αυτή των ζητηθέντων αναγκαίων στοιχείων επιβάλλει στο πλαίσιο των αρχών της δίκαιης δίκης και της ταχείας εκδίκασης των υποθέσεων (άρθρο <u>20</u> παρ.2 του ισχύοντος <u>Συντάγματος</u> και άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), την εξέταση της ενώπιον του Δικαστηρίου αχθείσας διαφοράς βάσει των αρχών της κατανομής του βάρους της απόδειξης, κατά τρόπον ώστε η μη προσκόμιση από διάδικο της πλειονότητας των ζητηθέντων από αυτόν στοιχείων να επάγεται ως συνέπεια την παραδοχή των συνεχόμενων με τα στοιχεία αυτά, αντίθετων ισχυρισμών του αντιδίκου του.
48.	ΕΛΣυν 126/2023 = 6. Με τη διάταξη του άρθρου <u>20</u> παρ. 2 του <u>Συντάγματος</u>, καθιερώνεται, ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας έκδοσης δυσμενών για τον διοικούμενο διοικητικών πράξεων, η προηγούμενη ακρόαση αυτού. Ειδικότερα, όσον αφορά στη διαδικασία καταλογισμού σε περίπτωση διαπίστωσης από το αρμόδιο όργανο της ύπαρξης ελλείμματος, ο τύπος της προηγούμενης ακρόασης πληρούται όταν ο διοικούμενος καλείται πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης, ώστε να μπορεί να λάβει γνώση όλων των εγγράφων του φακέλου, από τα οποία προκύπτουν τα ευρήματα του ελέγχου, η αιτιολογία και τα ποσά του επικείμενου καταλογισμού, περαιτέρω δε και κάθε άλλο στοιχείο που αυτός θα ζητήσει, ώστε να μπορεί να αμυνθεί αποτελεσματικά επί του συνόλου των δεδομένων, βάσει των οποίων η Διοίκηση προτίθεται να προχωρήσει στον καταλογισμό του, και να διατυπώσει τις απόψεις του επί των διαπιστώσεων του διενεργηθέντος ελέγχου, επιδιώκοντας την αποτροπή έκδοσης της καταλογιστικής πράξης. Για το λυσιτελές της προβολής λόγου έφεσης περί μη τήρησης του

δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, απαιτείται και αναφορά των ισχυρισμών που ο διοικούμενος θα προέβαλε ενώπιον της Διοίκησης, εάν είχε κληθεί και οι οποίοι είναι ουσιώδεις, υπό την έννοια ότι θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης καταλογισμού και να οδηγήσουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα (βλ. ΕλΣυν Ολ. 177/2022, 1882/2019, 2927/2015, 2325/2012), εξετάζεται, δε, από το Δικαστήριο σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Πλημμέλειες κατά τη διαδικασία τήρησης του εν λόγω τύπου επιδρούν στο κύρος της επιγενόμενου καταλογισμού και τον καθιστούν ακυρωτέο, εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων της εκάστοτε υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς τα δικαιώματα άμυνας του καθ' ου ο καταλογισμός, υπό την έννοια ότι τον περιήγαγαν σε κατάσταση αντικειμενικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να διαφοροποιήσουν την κρίση του καταλογίζοντος οργάνου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 207/2021, 747/2020, 1882/2019, 1614/2011, πρβλ. ΣτΕ 88/2018).

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., Σύνταγμα - Ερμηνεία κατ' άρθρο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2024, σελ. 387 επ.

III. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Η τμηματική καταβολή του παραβόλου στο πεδίο των φορολογικών διαφορών - Απαιτείται κλήση του διαδίκου κατ' άρθρο 139Α του ΚΔΔ; - Τσούγκος Σ.-Αιμ., Τσινασλανίδου Αν., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 6/2025, σελ. 521 - 525
2. Δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης των δικηγόρων στις δημόσιες υπηρεσίες - Πιτσιρίκος Γ., ΤΝΠ QUALEX, ΠειρΝομ, 2/2025, σελ. 125 - 142

3. Οι πρόσφατες παρεμβάσεις στους ποινικούς κώδικες: Το αποτύπωμα του ν. 5090/2024 στην ποινική δικονομία - Παπαδαμάκης Αδ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 1/2025, σελ. 9 - 14
4. Παρατηρήσεις στην ΑΣΕΑΔ 60/2024 - Ανεξαρτησία απόφασης ΑΣΕΑΔ για αθλητικό πειθαρχικό παράπτωμα από αθωωτική ποινική απόφαση - Νατσίδου Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 3/2024, σελ. - - ψηφιακό τεύχος
5. Έννοια και χαρακτηριστικά της προσωρινής δικαστικής προστασίας στον διοικητικό καταναγκασμό - Διαμαντής Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 12/2024, σελ. 1145 - 1150
6. Προσωρινή προστασία στις Δημόσιες Συμβάσεις - La réforme à la recherche de l'efficacité perdue - Βλάχου-Βλαχοπούλου Μ.-Χρ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 12/2024, σελ. 1151 - 1159
7. Η ποινική προστασία των δασών και αναδασωτέων εκτάσεων ως συνάρτηση των προστατευτικών ρυθμίσεων του διοικητικού δικαίου - Γαλάνης Π., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 10/2024, σελ. 945 - 956 παρ. 2
8. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 119/2024 - Το ζήτημα του αυτεπάγγελτου ή μη δικαστικού ελέγχου του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης - Χλύκα Φ., ΤΝΠ QUALEX, ΠερΔικ, 3/2024, σελ. 383 - 385 παρ. 2
9. Η δημοσιότητα των ποινικών υποθέσεων στην προδικασία - Η πρόκληση εξισορρόπησης της ελευθερίας της έκφρασης, του τεκμηρίου της αθωότητας και του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη - Σαχουλίδου Αθ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 7/2024, σελ. 641 - 653
10. Πόθεν έσχες και ποινική ευθύνη υπό το πρίσμα του Ν 5026/2023 - Παπαδημητράκης Γ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 6/2024, σελ. 530 - 540
11. Η ψηφιακή διοικητική διαδικασία και ο έλεγχος αυτής - Παρατηρήσεις - Γαλάνη Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 4/2024, σελ. 410 - 414 παρ. 2
12. Παρατηρήσεις στην ΤρΔΠρΑθ 1253/2024 - Ανάκληση νόμιμης διοικητικής πράξης και αποκλεισμός αποζημίωσης κατ' άρθρο 105 ΕισΝΑΚ - Χατζηδάκης Χ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 3/2024, σελ. 255 - 261 παρ. 2
13. Παρατηρήσεις στην ΔΕφΑθ 3378/2023 - Αστική ευθύνη του εΕΦΚΑ για αποζημίωση λόγω καθυστέρησης στον προσδιορισμό του χρόνου ασφάλισης - Αγγελοπούλου Ολ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 2/2024, σελ. 174 - 176

14. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 2165/2023 (7μ) - Το Συμβούλιο της Επικρατείας ως διαρκής διικονομικός νομοθέτης - Με αφορμή τις αποφάσεις ΣτΕ 636/2021 και 2165/2023 - Πρεβεδούρου Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 1/2024, σελ. 54 - 63
15. Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1443/2023 - Υποχρέωση κατάθεσης ενός μόνο παραβόλου για την παραδεκτή άσκηση ένδικου μέσου επί περισσότερων διαδίκων, ακόμη και αν αυτοί δεν συνδέονται με δεσμό ομοδικίας - Ευθυμίου Χρ., ΤΝΠ QUALEX, ΕΦΑΠΟΛΔ, 1/2024, σελ. 75 - 76
16. Η ειδική ανακριτική πράξη της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησης αυτών - Παπαδημητράκης Γ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 11/2023, σελ. 1198 - 1209
17. Η διοικητική διαδικασία ως παράγων ενδυνάμωσης του κράτους δικαίου - Πρεβεδούρου Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 6/2023, σελ. 601 - 613 παρ. 2
18. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ Ολ 2559/2022 - Ζητήματα δικαιοδοσίας στη δίκη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης - Γαλάνης Π., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 6/2023, σελ. 688 - 691
19. Προθεσμία κατάθεσης έφεσης με ηλεκτρονικά μέσα μετά το Ν 4267/2014 - Με αφορμή την ΤρΕφΠειρ 106/2022 - Σημαιοφορίδου Κ., ΤΝΠ QUALEX, ΕΦΑΠΟΛΔ, 5/2023, σελ. 617 - 627
20. Παρατηρήσεις στην ΔΕφΑΘ 810/2022 (Ακυρ) - Η εφαρμογή της αρχής της προηγούμενης ακρόασης κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού - Ζαβολάκης Αγγ., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 1/2023, σελ. 98 - 101 παρ. 2
21. Αποκλεισμός του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης (άρ. 187 § 6 ΠΚ): αναδρομικότητα και τεκμήριο αθωότητας - Με αφορμή την ΕφΠειρ 393/2022 - Φυτράκης Ευτ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 1/2023, σελ. 16 - 21

IV. ΛΟΙΠΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (2023-2025)

1. ΓνωμΝΣΚ 90/2023 Δικαίωμα γνώσης διοικητικών εγγράφων τρίτου προσώπου - Έννομο συμφέρον κατηγορουμένου για συκοφαντική δυσφήμιση να πληροφορηθεί και να λάβει αντίγραφα άδειας περί άσκησης δεύτερης εργασίας του εγκαλούντος ως υπαλλήλου του Δημοσίου